

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 18. heinäkuuta 2022
(OR. en)

11486/22

RC 44

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	15. heinäkuuta 2022
Vastaanottaja:	Neuvoston pääsihteeristö
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 337 final
Asia:	KOMISSIION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2021

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 337 final.

Liite: COM(2022) 337 final

Bryssel 14.7.2022
COM(2022) 337 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2021

{SWD(2022) 188 final}

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2021

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Kilpailusäännöt tulevienkin tarpeiden mukaisiksi – laajan poliittisen toimintaohjelman edistyminen	4
2.1 Uudet lainsäädäntöaloitteet kilpailupolitiikan välineistön vahvistamiseksi	4
2.2 Kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevien sääntöjen ja ohjeiden päivittäminen uusiin haasteiden mukaan.....	5
2.3 Valtiontukea koskevien sääntöjen ja ohjeiden päivittäminen uusien haasteiden mukaan	8
2.4 Kilpailun pääosaston muuttaminen nykyisten ja tulevien täytäntöönpanon valvontatarpeiden täyttämiseksi.....	13
3. Kilpailupolitiikan täytäntöönpano edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä	15
3.1 Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä.....	15
3.2 Yrityskeskittymien valvonta edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä.....	19
3.3 Valtiontuen valvonta edisti digitaalista siirtymää ja sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä.....	21
4. Kilpailupolitiikan täytäntöönpano edisti vihreää siirtymää	21
4.1 Valtiontuen valvonta edisti vihreää siirtymää.....	22
4.2 Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta ja yrityskeskittymien valvonta edistivät vihreää siirtymää	23
5. Kilpailupolitiikka edisti ihmisten hyväksi toimivaa taloutta.....	25
5.1 Häiriönsietokykyiset rahoituspalvelut.....	25
5.2 Valtiontueksi katsottavat verotukselliset toimenpiteet sekä valikoivat veroetudet ..	26
5.3 Kilpailupolitiikalla lievennettiin edelleen covid-19-pandemian taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia.....	27

6. Voimien yhdistäminen eurooppalaisen ja maailmanlaajuisen kilpailukulttuurin muovaamiseksi	30
6.1 Yhtenäistä politiikkaa Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston avulla	30
6.2 Kilpailupolitiikkaa koskeva maailmanlaajuinen yhteistyö	31

1. Johdanto

Komission Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle laatimassa vuotuisessa kilpailukertomuksessa 2021 käsitellään EU:n kilpailupolitiikan ja sen täytäntöönpanon tärkeimpiä kehitysaskelaita vuonna 2021.

Kilpailupolitiikka on yksi EU:n sisämarkkinoiden kulmakivistä. Kilpailupolitiikan tiukan täytäntöönpanon ansiosta eurooppalaisille yrityksille ja kuluttajille on tarjolla valinnanvaraa, innovaatioita, laatua ja kilpailukykyisiä hintoja. Komission painopisteiden mukaisesti kilpailupolitiikan täytäntöönpano edistää myös kilpailua toivuttaessa pandemiasta ja pyrittäessä siirtymään kohti nykyistä vihreämpää, digitaalisempaa, sopeutumiskykyisempää ja osallistavampaa taloutta EU:ssa.

Vahvat ja häiriönsietokykyiset sisämarkkinat tukevat yrittäjyyttä sen kaikissa vaiheissa. Ne antavat kaikenkokoisille yrityksille mahdollisuuden hyötyä sisämarkkinoiden mittakaavasta parhaalla mahdollisella tavalla ja käyttää tätä mittakaavaa kilpailuetuna voidakseen kilpailla globalisoituneessa taloudessa entistä paremmin. EU:n kilpailupolitiikan täytäntöönpanon on oltava tehokasta ja yhdenmukaista, ja kilpailupolitiikan on myös oltava riittävän joustavaa, jotta sen avulla voidaan vastata nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

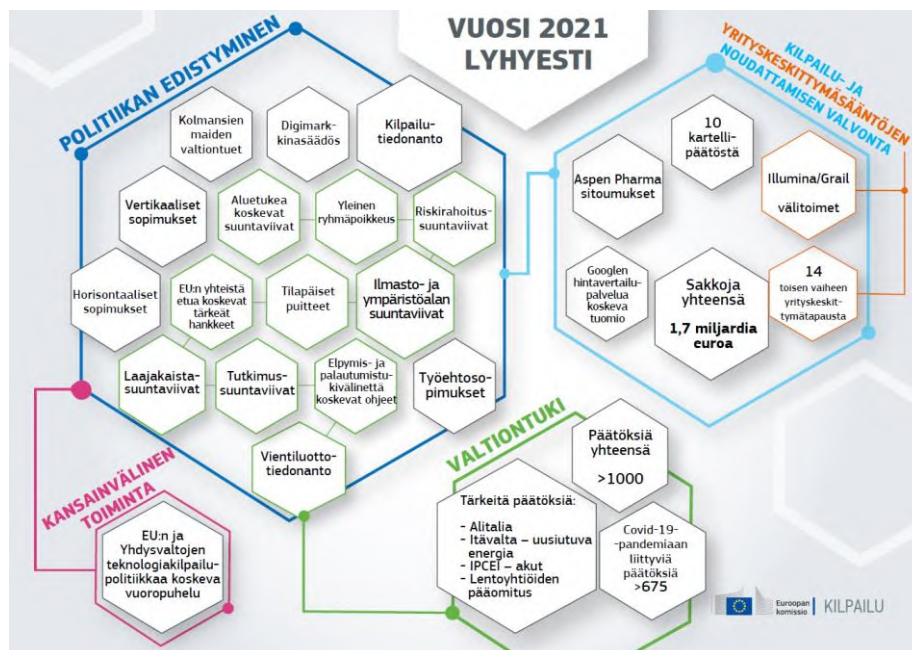
Johtavan varapuheenjohtajan Margrethe Vestagerin johtamalla kilpailupolitiikalla oli vuonna 2021 edelleen tärkeä rooli EU:n kriisiin vastaamiseksi toteuttamissa toimissa, mikä on osoitus sen sisänrakennetusta kyvystä reagoida nopeasti talouden äkillisiin muutoksiin. Valtiontukitoimenpiteiden tilapäiset puitteet, joiden tarkoituksena on talouden tukeminen covid-19-epidemiassa, mahdollistivat jäsenvaltioiden tarpeellisen ja oikeasuhteisen tuen muuten elinkelvoisille yrityksille, joiden toiminta vaarantui pandemian vuoksi. Komissio laati myös suunnitelman valtiontukitoimenpiteiden tilapäisten puitteiden mukaisten pandemiaan liittyvien kriisitoimenpiteiden asteittaiseksi lopettamiseksi, yhdistettynä toimenpiteisiin yksityisten investointien käynnistämiseksi ja houkuttelemiseksi. Jotta voitaisiin vähentää Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttamia kielteisiä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia EU:hun, komissio aikoo jälleen hyödyntää valtiontukipolitiikan välineistön joustavuutta. Sen ansiosta jäsenvaltiot voivat minimoida kielteiset taloudelliset vaikutukset vääristämättä EU:ssa vallitsevaa kilpailua enempää kuin on ehdottoman välttämätöntä.

Komissio jatkoi työtään kansalaisten ja kaikenkokoisten yritysten kannalta paremmin toimivien markkinoiden edistämiseksi valvomalla kilpailunrajoituksiin sekä yrityskeskittymien ja valtiontuen valvontaan liittyvien EU:n kilpailusääntöjen noudattamista digitaalialalla ja muilla aloilla sekä ottamalla samalla huomioon markkinakohtaiset

erityispiirteet. Komissio teki tältä osin yhteistyötä jäsenvaltioiden kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa EU:n tuomioistuinten valvonnan alaisena.

Kuten komission tiedonannossa *Kilpailupolitiikka valmiina uusiin haasteisiin*¹ todetaan, komissio tarkastelee parhaillaan uudelleen EU:n kilpailupolitiikkaa ennennäkemättömällä tavalla. Tarkastelun kohteena on yli 20 säännöstöä, ja tavoitteena on varmistaa, että EU:n kilpailupolitiikan välineet ovat tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavia, tukevat EU:n vihreää ja digitaalista siirtymää, elpymisprosessia ja reagoimista talouden kehitykseen sekä edistävät sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä.

Komissio on myös täydentämässä kilpailupolitiikan välineistöä uusilla välineillä, joiden tarkoituksena on puuttua ulkomaisiin tukiin ja digitaalisten portinvartijoiden toimintaan. Komissio esitti toukokuussa 2021 ehdotuksen asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista². Lainsäätäjät edistyivät vuonna 2021 huomattavasti digimarkkinasäädöstä koskevan komission ehdotuksen käsittelyssä.

Komissio jatkoi vuonna 2021 kilpailupolitiikan täytäntöönpanoon liittyvän toimintansa tehostamista. Kilpailun pääosaston toimet asioiden käsittelyprosessien digitalisoimiseksi jatkuivat. Merkittävä muutos vuoden aikana oli myös varojen ohjaaminen suoraan kilpailupolitiikan täytäntöönpanoon erillisestä toimintatalousarviosta. Sisämarkkinaohjelma³ ja sen kilpailupolitiikkaa koskeva osio, jonka budjetti vuonna 2021 oli 20,4 miljoonaa euroa, takaa vakaan rahoituksen toimenpiteille, joilla parannetaan komission

¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Kilpailupolitiikka valmiina uusiin haasteisiin, COM(2021) 713, 18.11.2021.

² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista, COM(2021) 223 final, 5.5.2021.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/690, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, sisämarkkinoita, yritysten, mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä, kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaa ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman (sisämarkkinaohjelma) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014 ja (EU) N:o 652/2014 kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 153, 3.5.2021, s. 1–47). Asetusta sovelletaan taannehtivasti 1. päivästä tammikuuta 2021.

täytäntöönpanovalmiuksia sekä edistetään poliittisten aloitteiden tekemistä, kansainvälistä yhteistyötä ja kilpailupolitiikan kautta vaikuttamista. Kilpailun pääosaston viestintästrategia tukee johtavan varapuheenjohtajan tavoitetta tiedottaa kilpailupolitiikan hyödyistä proaktiivisesti, selkeästi, yhdenmukaisesti ja jatkuvasti.

2. Kilpailusäännöt tulevienkin tarpeiden mukaisiksi – laajan poliittisen toimintaohjelman edistyminen

2.1 Uudet lainsäädäntöaloitteet kilpailupolitiikan välineistön vahvistamiseksi

EU:n digitaalistrategian⁴ tavoitteena on vastata systeemiin digitaalialan haasteisiin, joita ovat muun muassa kyberuhkien leviäminen, vihapuhe, disinformaatio, rajallinen kilpailu ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen digitaalisilla markkinoilla. Komissio esitti joulukuussa 2020 osana tätä strategiaa kaksi lainsäädäntöehdotusta eli ehdotukset digipalvelusäädökseksi⁵ ja digimarkkinasäädökseksi⁶. Digimarkkinasäädöksessä ehdotetaan joukko sellaisenaan sovellettavia veloituksia yrityksille, jotka toimivat tärkeinä portinvartijoina yrityksille ja kuluttajille sisämarkkinoilla. Digimarkkinasäädös pysyi lainsäädännöllisenä painopisteenä vuonna 2021, kuten lainsäätäjien valtuutusten anto marraskuussa ja joulukuussa 2021 osoittaa.⁷

Komissio esitti toukokuussa 2021 ehdotuksen asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista⁸. Vaikka EU:n jäsenvaltioiden myöntämiä tukia tutkitaan huolellisesti, EU:n ulkopuolisten maiden EU:ssa toimiville yrityksille myöntämät tuet jäävät laajalti tarkastamatta. Uusilla säännöillä puututtaisiin ulkomaisiin tukiin, jotka vääristävät kilpailua sisämarkkinoilla. Ehdotetun asetuksen mukaan komissio voisi tutkia EU:n ulkopuolisten maiden EU:ssa toimiville yrityksille myöntämiä tukia ja korjata tarvittaessa tällaisen valtiontuen vääristäviä vaikutuksia.⁹

⁴ Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa, komission julkaisu 19.2.2020, ISBN 978-92-76-16362-6.

⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista (digipalvelusäädös) ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta, COM(2020) 825 final, 15.12.2020.

⁶ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla (digimarkkinasäädös), COM(2020) 842 final, 15.12.2020.

⁷ Lehdistötiedote ”Teknologijättien sääntely: neuvosto sopi digitaalialan kilpailun lisäämisestä”, 25.11.2021, saatavilla osoitteessa <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2021/11/25/regulating-big-tech-council-agrees-on-enhancing-competition-in-the-digital-sphere/>. Lehdistötiedote ”Digimarkkinasäädös: EU-parlamentti valmis neuvotteluihin jäsenmaiden kanssa kilpailun pelisäännöistä”, 15.12.2021, saatavilla osoitteessa <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20211210IPR19211/digital-markets-act-parliament-ready-to-start-negotiations-with-council>.

⁸Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita vääristävistä ulkomaisista tuista, COM(2021) 223 final, 5.5.2021.

⁹ Ehdotukseen sisältyy kolme välinettä: i) ehdotetuista keskittymistä, joissa kohteena olevan yrityksen liikevaihto EU:ssa on vähintään 500 miljoonaa euroa ja ulkomainen rahoitusosuus on yli 50 miljoonaa euroa, olisi ilmoitettava komissiolle, ii) EU:n julkisissa hankintamenettelyissä tehdystä tarjouksista, joissa on ulkomaisia rahoitusosuuksia, olisi ilmoitettava komissiolle, kun hankinnan arvo on vähintään 250 miljoonaa euroa, ja iii) komissiolla olisi valta tutkia oma-aloitteisesti muita markkinatilanteita, myös pienempiä keskittymiä ja julkisia hankintamenettelyjä. Komissiolla olisi yksinomainen toimivalta valvoa asetuksen täytäntöönpanoa. Kun ulkomaisen tuen kielteiset vaikutukset ovat suurempia kuin sen myönteiset vaikutukset, komissiolla olisi valta määrätä korjaustoimenpiteitä tai hyväksyä sitoumuksia vääristymän korjaamiseksi. Tällaisiin toimenpiteisiin ja sitoumuksiin kuuluu erilaisia rakenteellisia tai käyttäytymiseen liittyviä korjaavia toimia, kuten tietyistä omaisuuseristä luopuminen tai tietynlaisen markkinakäyttötymisen kieltäminen. Komissiolla olisi myös valta kieltää tuettu keskittymä tai hankintasopimuksen tekeminen tuetun tarjoajan kanssa.

2.2 Kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevien sääntöjen ja ohjeiden päivittäminen uusienn haasteiden mukaan

Meneillään olevan keskeisten kilpailu- ja yrityskeskittymäsääntöjen arvioinnin tarkoituksena on arvioida voimassa olevia sääntöjä ja mukauttaa niitä tarvittaessa sekä pysyä mukana markkinoiden kehityksessä, joka on muuttanut yritysten toimintatapaa, sähköisen kaupankäynnin ja verkkoalustojen kasvu mukaan luettuna. Komissio arvioi myös, onko tarpeen laatia lisäohjeita markkinaosapuolille.

Vertikaalisia toimituksia ja horisontaalista yhteistyötä koskevien sääntöjen arviointia jatkettiin

Vertikaaliset sopimukset esimerkiksi tavaroiden tai palvelujen toimittajien ja jakelijoiden välillä ovat yleisiä kaikilla talouden aloilla EU:ssa. Komissio käynnisti heinäkuussa 2021 julkisen kuulemisen vertikaalisia rajoituksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen ja vertikaalisia rajoituksia koskevien suuntaviivojen tarkistusluonnoksesta.¹⁰ Meneillään olevan arvioinnin tavoitteena on selvittää ja yksinkertaistaa tiettyjä säännöksiä sekä poistaa havaittuja sääntelypuutteita siltä osin kuin nykyiset säännöt eivät enää ole tarkoituksenmukaisia markkinoiden kehityksen (kuten verkkokaupan kasvun ja uudentyyppisten alustayritysten syntymisen) vuoksi. Komission tavoitteena on saada uudet säännöt voimaan, kun nykyisten sääntöjen voimassaolo päättyy 31. toukokuuta 2022.

Arvioitavien horisontaalista yhteistyötä koskevien EU:n kilpailusääntöjen tarkoituksena on helpottaa yritysten välistä yhteistyötä taloudellisesti toivottavilla ja kilpailupolitiikan kannalta haitattomilla tavoilla. Komissio julkaisi toukokuussa 2021 tutkimus- ja kehityssopimuksia sekä erikoistumissopimuksia koskevien horisontaalisten ryhmäpoikkeusasetusten ja horisontaalisten suuntaviivojen arvioinnin¹¹ tulokset. Komissio käynnisti heinäkuussa 2021 julkisen kuulemisen sääntöjen tarkistamista koskevista toimintavaihtoehtoista¹². Kummankin asetuksen voimassaolo päättyy 31. joulukuuta 2022, ja komission tavoitteena on saada uudet säännöt voimaan siihen mennessä.

Horisontaalisia sopimuksia koskevien sääntöjen arvioinnin keskeiset tulokset

Arviointi osoitti, että horisontaalisia sopimuksia koskevat säännöt ovat edelleen hyödyllinen väline yrityksille. Arvioinnissa havaittiin kuitenkin useita osa-alueita, joilla sääntöjä ei ole riittävästi mukautettu digitalisoinnin ja kestävyystavoitteisiin pyrkimisen huomioon ottamiseksi. Joitakin horisontaalisten ryhmäpoikkeusasetusten säännöksiä pidettiin jäykkinä ja monimutkaisina, joitakin taas epäselvinä ja vaikeatulkintaisina yrityksille. Tutkimus- ja kehityssopimuksia koskevassa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt poikkeuksen edellytykset eivät ehkä enää ole optimaalisia kilpailua edistävien tutkimus- ja kehityssopimusten kattamiseksi, ja erikoistumissopimuksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisala voi olla liian suppea. Joitakin horisontaalisten ryhmäpoikkeusasetusten säännöksiä ja horisontaalisten suuntaviivojen ohjeita pidettiin myös epäselvinä tai liian tiukkoina. Horisontaalisissa suuntaviivoissa on vain vähän markkinoiden

¹⁰ Julkinen kuuleminen vertikaalisia sopimuksia koskevan asetuksen ja vertikaalisia rajoituksia koskevien suuntaviivojen tarkistusluonnoksesta, 9.7.2021–17.9.2021. Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-vber_en

¹¹ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Evaluation of the Vertical Block Exemption Regulation, SWD(2021) 103 final, 6.5.2021.

¹² Julkinen kuuleminen – yritysten väliset horisontaaliset sopimukset, 13.7.2021–5.10.2021. Ks. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13058-Horizontal-agreements-between-companies-revision-of-EU-competition-rules/public-consultation_fi

viimeaikaista kehitystä, kuten digitalisointia, häiriönsietokykyä ja horisontaalisten sopimusten kestävyystavoitteita¹³, koskevaa ohjeistusta (ne eivät esimerkiksi anna riittävää oikeusvarmuutta kestävyystavoitteisiin pyrkivien sopimusten ja tietojen yhteiskäyttöä ja tietojen yhdistämistä koskevien sopimusten itsearvioinnin suhteen).

Komissio julkaisi toukokuussa 2021 myös tulokset arvioinnista¹⁴, jossa tarkasteltiin moottoriajoneuvoja koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen¹⁵ toimivuutta. Komissio totesi, että moottoriajoneuvoja koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen periaatteet pätevät edelleen, mutta asetukseen liittyvissä komission ohjeissa olisi otettava huomioon uusien teknologioiden ilmaantuminen ja tiedon kasvava rooli alalla. Nykyisen moottoriajoneuvoja koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaolo päättyy 31. toukokuuta 2023. Komissio pohtii parhaillaan näiden tulosten johdosta toteutettavia jatkotoimia ja ottaa tässä huomioon meneillään olevan vertikaalisia rajoituksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen arvioinnin.

Markkinoiden määritelmää koskevan tiedonannon arvioinnin tulokset julkaistiin

Markkinoiden määritelmää koskevassa tiedonannossa¹⁶ on tärkeitä ohjeita siitä, miten komissio soveltaa merkityksellisten tuotemarkkinoiden ja maantieteellisten markkinoiden käsitteitä valvoessaan kilpailuoikeuden noudattamista. Komissio julkaisi heinäkuussa 2021 markkinoiden määritelmää koskevan tiedonannon arvioinnin tulokset.¹⁷ Komissio on näiden tulosten perusteella päättänyt tarkistaa tiedonantoa, ja se aikoo kuulla sidosryhmiä markkinoiden määritelmää koskevan tiedonannon tarkistusluonnoksesta vuonna 2022.

Markkinoiden määritelmää koskevan tiedonannon arvioinnin keskeiset tulokset

Komissio totesi, että markkinoiden määritelmää koskevan tiedonannon periaatteet, jotka perustuvat EU:n tuomioistuinten oikeuskäytäntöön, ovat edelleen järkeviä. Niissä ei kuitenkaan välttämättä oteta täysin huomioon markkinoiden määrittelykäytännön viimeaikaista kehitystä, joka liittyy esimerkiksi digitalisointiin. Osa-alueita, joilla markkinoiden määritelmää koskeva tiedonanto ei ehkä ole täysin ajan tasalla, ovat muun muassa seuraavat: i) SSNIP-testin (”small but significant non-transitory increase in price” eli pieni mutta tuntuva hintojen pysyvä korotus) käyttö ja tarkoitus merkityksellisten markkinoiden määrittelyssä, ii) digitaaliset markkinat erityisesti nollahintaan markkinoitavien tuotteiden tai palvelujen sekä digitaalisten ekosysteemien osalta, iii) maantieteellisten markkinoiden arviointi globalisaation ja tuontikilpailun olosuhteissa, iv) määrälliset markkinoiden määrittelymenetelmät, v) markkinaosuuksien laskeminen ja vi) muuhun kuin hintaan perustuva kilpailu (mukaan lukien innovointi).

¹³ YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmassa esitetään 17 kestävä kehityksen tavoitetta (muun muassa ilmastotoimet, edullinen ja puhdas energia sekä kestävä teollisuus, innovaatiot ja infrastruktuuri) ja 169 alataavoitetta (muun muassa parantaa kykyä sopeutua ilmastoon liittyviin riskitekijöihin ja luonnonkatastrofeihin, pysäyttää metsäkatko ja ennallistaa turmeltuneita metsäalueita sekä kehittää kestävä infrastruktuuria ja edistää laajamittaista ja kestävä teollistumista).

¹⁴ Yhteenveto päätelmistä esitetään arviointikertomuksessa ja komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa. Komission kertomus – Komission arviointikertomus moottoriajoneuvoja koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 461/2010 soveltamisesta, COM(2021)264, 28.5.2021. Commission Staff Working Document of the Motor Vehicle Block Exemption Regulation – Accompanying the document Report from the Commission, Commission Evaluation Report on the operation of the Motor Vehicle Block Exemption Regulation (EU) No 461/2010, SWD(2021)112, 28.5.2021.

¹⁵ Komission asetus (EU) N:o 330/2010, annettu 20 päivänä huhtikuuta 2010, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin (EUVL L 102, 23.4.2010, s. 1–7).

¹⁶ Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (EYVL C 372, 9.12.1997, s. 5–13).

¹⁷ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Evaluation of the Commission Notice on the definition of relevant market for the purposes of Community competition law of 9 December 1997, SWD(2021) 199, 12.7.2021. Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/evaluation_market-definition-notice_en.pdf

Kilpailuoikeuden soveltamista itsenäisten ammatinharjoittajien työehtosopimuksiin koskevat suuntaviivat julkaistiin

Joillakin itsenäisillä ammatinharjoittajilla on vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa palkkaukseensa ja työoloihinsa. Työehtosopimusneuvottelut voivat olla tärkeä väline parempien ehtojen saavuttamiseksi, mutta joitakin itsenäisiä ammatinharjoittajia voidaan pitää ”yrityksinä”, minkä vuoksi työehtosopimukset voivat kuulua EU:n kilpailusääntöjen soveltamisalaan. Tämän ongelman ratkaisemiseksi komissio kuuli kaikkia sidosryhmiä erilaisista toimintavaihtoehdoista julkaisemalla ensin alustavan vaikutustenarvioinnin tammikuussa 2021 ja sen jälkeen yksityiskohtaisen kyselylomakkeen maaliskuussa 2021.¹⁸ Komissio julkaisi 9. joulukuuta 2021 kuulemisen luonnoksesta suuntaviivoiksi, jotka koskevat EU:n kilpailuoikeuden soveltamista itsenäisten ammatinharjoittajien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin.¹⁹ Komissio arvioi sidosryhmien antamaa palautetta ja pyrkii julkaisemaan suuntaviivojen lopullisen version vuonna 2022.

EU:n yrityskeskittymien valvonnan menettely- ja toimivaltanäkökohtia koskevan arvioinnin tulokset ja 22 artiklaa koskevat lisäohjeet julkaistiin

EU:n yrityskeskittymien valvonnan menettely- ja toimivaltanäkökohtia koskevan arvioinnin tavoitteena oli selvittää, miten tietyt yrityskeskittymiä koskevat säännöt ovat toimineet kehittyvissä markkinaolosuhteissa. Arvioinnissa keskityttiin erityisesti kahteen aiheeseen: i) kuinka tehokkaasti liikevaihtoon perustuvilla toimivaltaa koskevilla raja-arvoilla saadaan valvonnan piiriin sellaiset yrityskeskittymät, joilla voi olla merkittävä vaikutus kilpailuun sisämarkkinoilla, ja ii) kuinka tehokas vuonna 2013 käyttöön otettu yksinkertaistettu ilmoitusmenettely on ollut. Komissio julkaisi arvioinnin tulokset²⁰ maaliskuussa 2021.

EU:n yrityskeskittymien valvonnan menettely- ja toimivaltanäkökohtia koskevan arvioinnin keskeiset tulokset

Komissio totesi, että liikevaihtoon perustuvat toimivaltaa koskevat raja-arvot ovat yhdessä siirtomekanismin kanssa yleisesti ottaen tuoneet EU:n sisämarkkinoilla toteutetut merkitykselliset liiketoimet tehokkaasti valvonnan piiriin. Markkinoiden viimeaikainen kehitys on kuitenkin johtanut sellaisten yritysostojen asteittaiseen lisääntymiseen, joiden kohteena olevilla yrityksillä on tai joiden kohteena oleville yrityksille saattaa kehittyä ratkaiseva kilpailuasema, vaikka niiden liikevaihto on sulautumisajankohtana ollut vähäinen tai olematon. Arvioinnissa todettiin, että joissakin tapauksissa liiketoimet, joilla saattaa olla kielteisiä vaikutuksia kilpailuun, ovat jääneet ilman komission ja jäsenvaltion tutkintaa. Tämä koskee erityisesti yritysostoja, joiden kohteena on sellaisia aloittavia yrityksiä, joilla on kilpailupotentiaalia, ja innovatiivisia yrityksiä muun muassa digitaali-, lääke- ja bioteknologia-aloilla sekä eräillä muilla teollisuudenaloilla. Kohteena olevan yrityksen arvo ei aina korreloi riittävällä tavalla sen kanssa, mitä mahdollisia kilpailuvastaisia vaikutuksia liiketoimella on.

¹⁸ Kuuleminen – Itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevat työehtosopimukset – EU:n kilpailusääntöjen soveltamisala, 5.3.2021–31.5.2021. Ks. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Collective-bargaining-agreements-for-self-employed-scope-of-application-EU-competition-rules/public-consultation_fi

¹⁹ Komission tiedonanto – Suuntaviivat EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisesta yksinyrittäjien työoloja koskeviin työehtosopimuksiin, C(2021) 8838 final, 9.12.2021, liite. Suuntaviivojen luonnos on osa komission aloitepakettia, johon sisältyy myös direktiiviehdotus työolojen parantamisesta alustatyössä ja tiedonanto digitalisaation hyödyntämisestä huomisen työelämässä.

²⁰ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control, SWD(2021) 66 final, 26.3.2021.

Komissio antoi maaliskuussa 2021 tiedonannon²¹, jossa annetaan ohjeita sulautuma-asetuksen 22 artiklassa säädetyn jäsenvaltioiden ja komission välisen siirtomekanismin soveltamisesta tietyissä erityistilanteissa. Tällaisia ovat tilanteet, joissa liikevaihtoon perustuvat raja-arvot eivät vastaa kohdeyrityksen kilpailupotentiaalia ja joissa liiketoimesta ei kansallisen lainsäädännön mukaan tarvitse ilmoittaa millekään jäsenvaltiolle. Komissio aikoo kannustaa sulautuma-asetuksen 22 artiklan mukaisten siirtopyyntöjen tekemiseen ja hyväksyä enemmän tällaisia pyyntöjä.²²

2.3 Valtiontukea koskevien sääntöjen ja ohjeiden päivittäminen uusien haasteiden mukaan

Komissio jatkoi vuonna 2021 nykyisten valtiontukea koskevien sääntöjen ja ohjeiden arviointia ja tarkistamista vihreän ja digitaalisen siirtymän helpottamiseksi sekä sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyn edistämiseksi covid-19-pandemiasta toivuttaessa. Komissio seurasi edelleen markkinoiden kehitystä, ja se on valmis mukauttamaan poliittisia välineitään enemmänkin, jotta EU voi nopeasti reagoida syntyviin kriiseihin.

Valtiontukea koskevien tilapäisten puitteiden mukautukset

Komissio kuuli äskettäin jäsenvaltioita ehdotuksesta jatkaa valtiontukitoimenpiteitä koskevien puitteiden voimassaoloa 30. kesäkuuta 2022 saakka ja hahmotteli samalla tietä pandemiaan liittyvän kriisituen asteittaiseksi lopettamiseksi. Komissio hyväksyi tilapäisten puitteiden kuudennen muutoksen marraskuussa 2021.²³ Jatkamalla nykyisiä valtiontukitoimenpiteiden tilapäisten puitteiden mukaisia toimenpiteitä 30. kesäkuuta 2022 saakka vältetään äkilliset haitalliset vaikutukset, sillä näin estetään yritysten kohdennetun julkisen tuen yhtäkkinen katkeaminen aikana, jona jäsenvaltioiden talouksiin vaikuttavat vakavat häiriöt eivät ole vielä päättyneet. Komissio kiinnittää edelleen asianmukaista huomiota EU:hun mahdollisesti vaikuttavaan kehitykseen, muun muassa Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen sosiaalisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin EU:ssa, voidakseen toimia nopeasti ja mukauttaa poliittisia välineitään tarvittaessa. Komissio otti myös käyttöön kaksi uutta välinettä yksityisten investointien käynnistämiseksi ja houkuttelemiseksi edistääkseen näin nopeampaa, vihreämpää ja digitaalisempaa elpymistä pandemiasta. Käyttöön otettiin 31. joulukuuta 2022 saakka jatkuva kestävä elpymiseen tähtäävä investointituki sekä 31. joulukuuta 2023 saakka jatkuva vakavaraisuustuki, jonka avulla jäsenvaltiot saavat hyödyntää yksityisiä varoja ja antaa niitä sijoitettavaksi pk-yrityksiin. Niihin luetaan myös startup-yritykset ja pienet markkina-arvoltaan keskisuuret yritykset.

²¹ Komission tiedonanto – Ohjeet sulautuma-asetuksen 22 artiklassa säädetyn siirtomekanismin soveltamisesta tietyntyyppisissä asioissa (EUVL C 113, 31.3.2021, s. 1–6).

²² Sulautuma-asetuksen 22 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat pyytää komissiota tutkimaan keskittymän, joka ei ole EU:n laajuinen mutta joka vaikuttaa rajat ylittävään kauppaan ja uhkaa vaikuttaa merkittävästi kilpailuun pyynnön esittävän jäsenvaltion tai pyynnön esittävien jäsenvaltioiden alueella riippumatta siitä, onko tällaisesta liiketoimesta ilmoitettava pyynnön esittävän jäsenvaltion yrityskeskittymien valvontaa koskevien kansallisten sääntöjen nojalla.

²³ Komission tiedonanto – Kuudes muutos valtiontukitoimenpiteitä talouden tukemiseksi tämänhetkessä covid-19-epidemiassa koskeviin tilapäisiin puitteisiin ja muutos Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta lyhytaikaisiin vientiluottovakuutuksiin annetun komission tiedonannon liitteeseen 2021/C 473/01, C/2021/8442 (EUVL C 473, 24.11.2021, s. 1–15).

Suuntaviivat ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävälle valtiontuelle hyväksyttiin

Komissio jatkoi valtiontukisääntöjen tarkastelua varmistaakseen, että ne ovat tarkoituksenmukaiset ja yhdenmukaiset EU:n ilmastotavoitteiden kanssa. Komissio käynnisti kesäkuussa 2021 julkisen kuulemisen²⁴, jossa se pyysi kaikkia asianomaisia osapuolia esittämään näkemyksiään ehdotetusta ympäristönsuojelu- ja energia-alan valtiontukea koskevien suuntaviivojen tarkistuksesta. Joulukuussa 2021 komissio hyväksyi uudet ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävää valtiontukea koskevat suuntaviivat, jäljempänä 'ilmasto-, ympäristö- ja energiatuen suuntaviivat'.²⁵ Tarkistuksella laajennetaan suuntaviivojen soveltamisalaa koskemaan uusia talouden aloja, kuten puhdasta liikennettä ja teollisuuden hiilestä irtautumista. Lisäksi sillä luodaan joustava kehys sallimalla kaikkien sellaisten teknologioiden tukeminen, jotka edistävät Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamista. Suuntaviivojen laajempaa soveltamisalaa täydentävät suojatoimet, joilla varmistetaan valtiontuen ohjaaminen tehokkaasti sinne, missä sitä tarvitaan. Lisäksi niiden yhteydessä jäsenvaltioiden edellytetään kuulevan sidosryhmiä, kun ne suunnittelevat laajoja valtiontukitoimenpiteitä. Ilmasto-, ympäristö- ja energiatuen suuntaviivat tukevat EU:n hiilestä irtautumiseen, kiertotalouteen, biologiseen monimuotoisuuteen, puhtaaseen tai päästöttömään liikenteeseen ja rakennusten energiatehokkuuteen tähtääviä ponnisteluja EU:n vuosien 2030 ja 2050 ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmasto-, ympäristö- ja energiatuen suuntaviivat tulivat voimaan tammikuussa 2022²⁶. Tarkistettujen sääntöjen mukaan entistä useampi valtiontuki katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Tarkistettu IPCEI-hankkeita koskeva tiedonanto hyväksyttiin

Euroopan yhteistä etua koskevissa tärkeissä hankkeissa (IPCEI) yhdistetään osaamista, asiantuntemusta, taloudellisia resursseja ja talouden toimijoita kaikkialta EU:ssa. Hankkeiden tarkoituksena on poistaa merkittäviä markkinoiden toimintapuutteita tai järjestelmän toimintahäiriöitä ja ratkaista yhteiskunnallisia haasteita, joihin ei muilla keinoin voitaisi puuttua. Ne edistävät kestävästä talouskasvusta, työllisyyttä ja kilpailukykyä ja vahvistavat EU:n avointa strategista riippumattomuutta. Jotta IPCEI-hankkeet eivät vääristäisi kilpailua sisämarkkinoilla, niiden on saatava komission hyväksyntä valtiontukisääntöjen mukaisesti. IPCEI-hankkeet mahdollistavat urauurtavat innovaatiot aina ensimmäiseen teolliseen hyödyntämiseen saakka sekä merkittävät infrastruktuuri-investoinnit, joissa julkisen vallan toimet ovat välttämättömiä.²⁷ IPCEI-hankkeet edistävät yrittäjyyttä EU:ssa, helpottavat vihreää ja digitaalista siirtymää ja parantavat sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä. Arvioinnin jälkeen ja toteutettuaan ehdotettua tarkistettua tiedonantoa koskevan laajan, kaikille asianomaisille osapuolille suunnatun kuulemisen²⁸ komissio hyväksyi tarkistetun tiedonannon

²⁴ Julkinen kuuleminen 7.6.2021–2.8.2021. Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-ceeag_en

²⁵ Komission tiedonanto – Suuntaviivat ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävälle valtiontuelle, C(2022) 481 final, 27.1.2022.

²⁶ Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/qanda_22_566

²⁷ IPCEI-tiedonannon mukaista rahoitusta on aiemmin hyväksytty akkuihin, mikroprosessoreihin ja tiettyihin infrastruktuureihin liittyville hankkeille.

²⁸ Julkinen kuuleminen 23.2.2021–20.4.2021. Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-ipcei_en

Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin hankkeisiin sovellettavista valtiontukisäännöistä²⁹, jäljempänä 'IPCEI-tiedonanto', marraskuussa 2021. Tarkistettua IPCEI-tiedonantoa sovelletaan 1. tammikuuta 2022 alkaen.

Tiedonanto Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin hankkeisiin sovellettavista valtiontukisäännöistä

Päivitetyllä tiedonannolla kasvatetaan IPCEI-hankkeiden EU:n laajuista ulottuvuutta ja lisätään niiden avoimuutta määräämällä, että IPCEI-hankkeissa on tavallisesti oltava mukana vähintään neljä jäsenvaltiota. Lisäksi IPCEI-hankkeet on suunniteltava avoimella ja osallistavalla tavalla. Tarkistetulla tiedonannolla helpotetaan pk-yritysten osallistumista IPCEI-hankkeisiin ja lisätään niiden osallistumisen tuomia hyötyjä. Vuoden 2021 IPCEI-tiedonannon tavoitteet vastaavat EU:n nykyisiä painopisteitä. EU:n ympäristöstrategioiden tukemiseksi ja vihreän siirtymän nopeuttamiseksi jäsenvaltioiden on tarkistetun IPCEI-tiedonannon mukaan esitettävä todisteet siitä, että ilmoitetuissa hankkeissa noudatetaan ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta. Lisäksi tiedonannossa selvennetään EU:n ja kansallisia varoja yhdistettäessä käytettäviä perusteita.

Julkinen kuuleminen tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen puitteista

Tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen puitteilla³⁰, jäljempänä 'tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa koskevat puitteet', luodaan kannustimia riskialttiille tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle, jota ei harjoitettaisi ilman julkista tukea. Komissio käynnisti huhtikuussa 2021 julkisen kuulemisen voimassa olevien valtiontuen puitteiden yksinkertaistamiseksi.³¹ Tavoitteena on helpottaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia tukea tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, pk-yritykset ja innovaatioklusterit mukaan luettuina. Samalla tavoitteena on varmistaa, että mahdolliset kilpailun vääristymät jäävät mahdollisimman vähäisiksi, ja tarjota sopivia kannustimia EU:n vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi. Komissio jatkaa julkisen kuulemisen ja saadun palautteen perusteella pohdintojaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa koskevien puitteiden nykyaikaistamisesta ja muuttamisesta tulevaisuuden vaatimukset täyttäväksi. Koska vihreällä ja digitaalisella siirtymällä ja sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyllä on suuri merkitys, komissio keskittyy näissä nykyaikaistamista koskevissa pohdintoissaan muun muassa testaus- ja kokeiluinfrastruktuuriin sekä urauurtavien teknologioiden kehittämiseen ja tarjoamiseen. Komissio odottaa, että tarkistetut tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa koskevat puitteet hyväksytään vuonna 2022.

Julkinen kuuleminen laajakaistaverkkojen valtiontukea koskevista suuntaviivoista

Laajakaistaverkkojen käyttöönottoa koskevat valtiontukisäännöt³², jäljempänä 'laajakaistasuuntaviivat', helpottavat laajakaistaverkkojen käyttöönottoa alueilla, joilla yhteydet eivät ole riittävällä tasolla. Tällaisia ovat esimerkiksi syrjäiset ja harvaan asutut alueet. Jäsenvaltiot voivat suuntaviivojen puitteissa tukea nykyaikaista infrastruktuuria ja

²⁹ Komission tiedonanto – Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita edistävän valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperusteet, C(2021) 8481 final.

³⁰ Puitteet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle (EUVL C 198, 27.6.2014, s. 1).

³¹ Julkinen kuuleminen 8.4.2021–3.6.2021. Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-rdi_en

³² Komission tiedonanto – EU:n suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä (EUVL C 25, 26.1.2013, s. 1–26).

siten tarjota loppukäyttäjille laadukkaita ja kohtuuhintaisia laajakaistapalveluja alueilla, joille kaupallisilla toimijoilla on vain vähän kannustimia investoida.

Komissio julkaisi heinäkuussa 2021 laajakaistasuuntaviivojen arvioinnin tulokset³³. Se totesi, että nykyiset säännöt ovat yleisesti ottaen toimivat ja tarkoituksenmukaiset, mutta niihin olisi tarpeen tehdä joitakin mukautuksia niiden sopeuttamiseksi uusimpaan teknologiseen kehitykseen. EU:n nykyisten politiikkatavoitteiden, erityisesti vuodelle 2025 asetettujen gigabittiyhteiskuntaa³⁴ ja vuodelle 2030 asetettujen digitaalista kompassia³⁵ koskevien tavoitteiden, täyttämiseksi tarvitaan riittäviä investointeja. Marraskuussa 2021 komissio käynnisti julkisen kuulemisen laajakaistasuuntaviivojen ehdotetusta tarkistuksesta³⁶. Julkiseen kuulemiseen oli mahdollista osallistua 11. helmikuuta 2022 saakka. Suuntaviivojen luonnoksen tavoitteena on helpottaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia edistää suorituskykyisten laajakaistaverkkojen, muun muassa gigabittitasoisten verkkojen ja 5G-verkkojen, käyttöönottoa ja rajoittaa samalla kilpailun vääristymiä.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa laajennettiin EU:n ohjelmien helpottamiseksi

Parantaakseen EU:n rahoitussääntöjen ja EU:n valtiontukisääntöjen vuorovaikutusta uudessa monivuotisessa rahoituskehelyssä³⁷ komissio antoi heinäkuussa 2021 asetuksen yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttamisesta³⁸. Muutoksilla laajennetaan asetuksen soveltamisalaa ja virtaviivaistetaan sellaisia valtiontukisääntöjä, jotka koskevat tiettyjen äskettäin hyväksytyjen EU:n ohjelmien piiriin kuuluvaa kansallista rahoitusta.³⁹

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttamisen jälkeen jäsenvaltiot voivat panna kansallisten viranomaisten EU:n tasolla hallinnoitavista ohjelmista rahoitettaville hankkeille myöntämiä valtiontukia suoraan täytäntöön ilman, että niistä on ensin ilmoitettava komissiolle. Jäsenvaltioiden on kuitenkin ilmoitettava komissiolle tukitoimenpiteistä niiden hyväksymisen jälkeen. Lisäksi jäsenvaltiot voivat päivitetyn yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla antaa valtiontukea vihreää ja digitaalista siirtymää varten. Muutos tarjoaa joustavuutta antaa nopeaa tukea yrityksille, jotka tarvitsevat apua odottamattomien ulkoisten häiriöiden aiheuttamien

³³ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Evaluation of the State Aid rules for broadband infrastructure deployment, SWD(2021) 194 final, 7.7.2021.

³⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Verkko-yhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla – Kohti eurooppalaista gigabittiyhteiskuntaa, COM(2016) 587 final.

³⁵ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – 2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten, COM(2021) 118 final, 9.3.2021.

³⁶ Luonnos komission tiedonannoksi – Suuntaviivat laajakaistaverkkojen valtiontuella, 19.11.2021.

³⁷ Ks. https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_fi

³⁸ Komission asetus (EU) 2021/1237, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2021, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 270, 29.7.2021, s. 39). Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 107 artiklan 1 kohdassa määritellyt edellytykset täyttävästä valtiontuesta on yleensä ilmoitettava komissiolle ja se on hyväksyttävä ennen tuen täytäntöönpanoa. Näin varmistetaan, että julkinen rahoitus ei aiheuta EU:n sisämarkkinoilla toimiville yrityksille epäreilua kilpailutilannetta. Jäsenvaltioiden ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa valtiontuesta komissiolle, jos kyseinen tuki täyttää kaikki asiaankuuluvat yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt edellytykset.

³⁹ Muutokset koskevat seuraavia kansallisen rahoituksen kohteita: InvestEU-rahastosta tuetut rahoitus- ja investointitoimet, tutkimus-, kehitys- ja innovointihankkeet, jotka ovat saaneet huippuosaamismärkin Horisontti 2020 -ohjelman tai Horisontti Eurooppa -ohjelman puiteissa, sekä yhteisrahoitetut tutkimus- ja kehityshankkeet tai tiimiytämistöimet Horisontti 2020 -ohjelman tai Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puiteissa, tietyt Euroopan laajuisen digitaalisen liitettävyyden infrastruktuurihankkeet, joita rahoitetaan Verkkojen Eurooppa -välineestä tai jotka ovat saaneet huippuosaamismärkin kyseisen välineen puiteissa, ja Euroopan alueellisen yhteistyön hankkeet eli Interreg-hankkeet.

kielteisten taloudellisten vaikutusten vuoksi. Laajojen valtiontukiluokkien vapauttaminen ennakoilmoitusvelvollisuudesta yksinkertaistaa sääntelyä merkittävästi ja helpottaa tuen nopeaa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.

Vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvä yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkistus

Yleistä ryhmäpoikkeusasetusta tarkistetaan parhaillaan kohdennetusti. Tarkistuksen tavoitteena on, että jäsenvaltiot voivat antaa vihreille hankkeille lisätukea nopeasti ilman komission ennakkohyväksyntää. Tarkoituksena on laajentaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa koskemaan uusiin teknologioihin, kuten vedyn ja hiilidioksidin talteenottoon, varastointiin tai käyttöön, tehtäviin investointeihin myönnettävää tukea. Tällaiset investoinnit ovat olennaisia pyrittäessä vähentämään strategisia riippuvuuksia. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa laajennetaan aloille, joilla on keskeinen merkitys Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa. Näitä ovat esimerkiksi resurssitehokkuus ja biologinen monimuotoisuus. Lisäksi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkistuksella pyritään parantamaan säännöksiä, jotka koskevat keskeisiin politiikan aloihin tehtäviin investointeihin myönnettävää tukea. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi rakennusten energiatehokkuus ja puhtaan liikenteen lataus- ja tankkausinfrastruktuuri. Tukikelpoisten kustannusten ja hyväksyttävien tuki-intensiteettien määrittelyä koskevia sääntöjä on tarkoitus joustavoittaa.

Riskirahoitussuuntaviivojen tarkistus hyväksyttiin

Komissio hyväksyi joulukuussa 2021 riskirahoitussijoituksia edistävää valtiontukea koskevat tarkistetut suuntaviivat⁴⁰. Tarkistetuissa suuntaviivoissa on useita parannuksia, joilla helpotetaan suuntaviivojen soveltamista, yhdistetään nykyiset ennakoarviointia koskevat säännökset ja rajataan rahoitusvajeanalyysin esittämistä koskevan vaatimuksen soveltaminen suurimpiin riskirahoitusohjelmiin. Tarkistetuissa suuntaviivoissa on myös yksinkertaistettu sellaisten ohjelmien arvioinnin edellytyksiä, jotka on suunnattu yksinomaan startup- ja pk-yrityksille ennen ensimyyntiä markkinoilla. Yhdenmukaisuuden varmistamiseksi tietyt suuntaviivoissa esitetyt määritelmät on saatettu vastaamaan yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa⁴¹ olevia määritelmiä. Tarkistettuja suuntaviivoja sovelletaan 1. tammikuuta 2022 alkaen.

Lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskeva tarkistettu tiedonanto hyväksyttiin

Komissio antoi joulukuussa 2021 lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskevan tarkistetun tiedonannon⁴². Tiedonanto sisältää joitakin muutoksia. Siinä on esimerkiksi muutettu pk-yrityksiä koskevia tukikelpoisuusperusteita. Pk-yritykset voivat tietyissä olosuhteissa saada julkisen vakuutuksen, ja aiemmissa säännöissä pk-yrityksiä koskevana kynnysarvona oli enintään 2 miljoonan euron vuotuinen viennin liikevaihto. Tarkistetussa lyhytaikaisia

⁴⁰ Komission tiedonanto – Suuntaviivat valtiontuella riskirahoitussijoitusten edistämiseksi (EUVL C 508, 16.12.2021, s. 1–36).

⁴¹ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tietyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 187, 26.6.2014, s. 1–78).

⁴² Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta lyhytaikaisiin vientiluottovakuutuksiin (EUVL C 497, 10.12.2021, s. 5–13).

vientiluottovakuutuksia koskevassa tiedonannossa tämä kynnysarvo on nostettu 2,5 miljoonaan euroon. Tarkistettu tiedonanto tuli voimaan 1. tammikuuta 2022.

Tarkistetut alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat hyväksyttiin

Alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden tukea epäsuotuisimpia alueita sekä alueita, joilla on siirtymävaiheeseen liittyviä tai rakenteellisia haasteita. Suuntaviivoilla varmistetaan myös sisämarkkinoiden eheys ja otetaan samalla huomioon EU:n koheesipolitiikan tavoitteet. Komissio hyväksyi vuonna 2019 suoritettun voimassa olevien sääntöjen⁴³ arvioinnin ja luonnostekstiä koskevan laajan sidosryhmäkuulemisen jälkeen alueellisia valtioneukia koskevat tarkistetut suuntaviivat⁴⁴ huhtikuussa 2021. Tarkistetuissa suuntaviivoissa on useita kohdennettuja mukautuksia, joilla otetaan huomioon aiempien sääntöjen soveltamisesta saadut kokemukset. Lisäksi niillä otetaan huomioon Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja Euroopan teollisuus- ja digitaalistrategioihin liittyvät uudet poliittiset painopisteet. Tarkistetut alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat tulivat voimaan 1. tammikuuta 2022.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta ja suuntaviivoja koskeva arviointi julkaistiin

Komissio julkaisi toukokuussa 2021 arvioinnin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksesta ja maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtioneukia koskevista suuntaviivoista.⁴⁵ Arvioinnissa todettiin, että nämä säännöt ovat yleisesti ottaen tarkoituksenmukaisia ja täyttävät kyseisten alojen tarpeet.⁴⁶ On kuitenkin tarpeen tehdä joitakin kohdennettuja tarkistuksia, muun muassa selventää joitakin käsitteitä, virtaviivaistaa ja yksinkertaistaa sääntöjä edelleen sekä saattaa ne vastaamaan yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta⁴⁷. Lisäksi tarvitaan mukautuksia EU:n nykyisten painopisteiden, erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman⁴⁸, huomioon ottamiseksi. Seuraavaksi laaditaan vaikutustenarviointi, jossa tarkastellaan arvioinnin aikana havaittuja ongelmia. Komissio odottaa, että tarkistetut säännöt hyväksytään viimeistään 31. joulukuuta 2022, kun nykyisten sääntöjen voimassaolo päättyy.

2.4 Kilpailun pääosaston muuttaminen nykyisten ja tulevien täytäntöönpanon valvontatarpeiden täyttämiseksi

Digitaalinen muutos

Komissio pitää digitaalista muutosta yhtenä nykyisen toimikautensa tärkeimmistä poliittisista painopisteistä (Euroopan digitaalinen valmius) niin muutoksen edistämiseksi markkinoilla

⁴³ Alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat vuosille 2014–2020 (EUVL C 209, 23.7.2013, s. 1).

⁴⁴ Komission tiedonanto – Alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat (EUVL C 153, 29.4.2021, s. 1–46).

⁴⁵ Näiden sääntöjen voimassaoloa jatkettiin aiemmin 31. joulukuuta 2022 saakka. Ks. Komission tiedonanto maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtioneukia vuosina 2014–2020 koskevien Euroopan unionin suuntaviivojen muuttamisesta soveltamisajan osalta ja tilapäisestä mukauttamisesta covid-19-pandemian vaikutusten huomioon ottamiseksi (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL C 424, 8.12.2020, s. 30–31).

⁴⁶ Arvioinnissa tarkasteltiin voimassa olevien sääntöjen toimivuutta niiden tärkeimpien tavoitteiden kannalta, joita ovat kilpailun ja kaupan vääristymien minimointi maa- ja metsätalousalalla, maatalousalan valtioneukisääntöjen johdonmukaisuuden varmistaminen yhteisen maatalouspolitiikan ja erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten maaseudun kehittämistavoitteiden kanssa sekä menettelyjen yksinkertaistaminen ja hallinnollisten kustannusten vähentäminen. Ks. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2089-Maatalousalan-valtiontuen-suuntaviivat-tarkistus_fi

⁴⁷ Ks. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27_en

⁴⁸ Ks. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

kuin julkisen sektorin nykyaikaistamisen mahdollistamiseksi. Kilpailun pääosasto laati ja hyväksyi vuonna 2021 laajan sisäisen digitaalistrategian, jolla tehostetaan kilpailun pääosaston tutkintaprosesseja ja muuta toimintaa. Digitaalistrategian avulla parannetaan myös EU:n kilpailuoikeuden noudattamisen valvontaa investoimalla uusinta tekniikkaa edustaviin digitaalisiin ratkaisuihin ja nykyaikaistamalla kilpailun pääosaston asianhallintajärjestelmiä. Tämä toteutetaan erityisesti ottamalla käyttöön CASE@EC-järjestelmä valtiontukien ja asiakirjojen hallintaa varten. Digitaalistrategia perustuu tiiviisti komission yleiseen digitaalistrategiaan, jonka tarkoituksena on tehdä komissiosta digitaalipohjainen, käyttäjäskeinen ja datavetoinen organisaatio.

Kilpailun pääosasto kehittää ja parantaa digitaalisia ratkaisuja, joilla tuetaan ulkoisten sidosryhmien välistä vuorovaikutusta. Tällaisia sidosryhmiä ovat esimerkiksi kansalliset kilpailuviranomaiset, sisämarkkinoilla toimivat yritykset, asianajotoimistot ja yksityiset kansalaiset. Tässä yhteydessä kilpailun pääosasto otti vuonna 2021 käyttöön kolme uutta digitaalista ratkaisua: State Aid Reporting Interactive (SARI2), eConfidentiality ja eRFI. Kilpailun pääosasto käynnisti myös hankkeen EUROPA-verkkosivustolla julkaistavien kilpailuasioita koskevien tietojen parantamiseksi. Hankkeen tavoitteena on parantaa kilpailupolitiikkaa koskevien julkisten tietojen (mukaan lukien valtiontukea, kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevat asiat ja päätökset) saanti-, haku- ja vientimahdollisuuksia. Kilpailun pääosasto käsittelee arkaluonteisia ja luottamuksellisia tietoja, joten vuoden aikana laadittiin ja päivitettiin uusia ja jo olemassa olevia digitaalisia ratkaisuja koskevia tietoturvasuunnitelmia. Kyberturvallisuuden ja kyberuhkien sietokyvyn parantamiseksi toteutetaan tarpeellisia turvallisuus- ja valvontatoimia.

Kilpailun pääosasto panosti vuonna 2021 edelleen liiketoimintatiedon hallintaan, kehittyneisiin tieto- ja koneoppimispalveluihin ja tutkintaa tukeviin ratkaisuihin. Erillinen yksikkö tekee tiedustelu- ja tutkinta-analyyseja ja tarjoaa IT-forensiikkaan liittyvää tukea. Lisäksi yksikkö kerää tietoja julkisesti saatavilla olevista lähteistä ja analysoi niitä sekä kerää tutkinnan kannalta mahdollisesti kiinnostavaa tietoa uusien tapausten havaitsemiseksi.

Resurssit ja organisaatio

Kilpailun pääosaston organisaatiossa tehtiin marraskuussa 2021 uudelleenjärjestelyjä, jotta voitaisiin pysyä paremmin poliittisen kehityksen tasalla. Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita (IPCEI) käsittelee nyt kaksi yksikköä aiemman yhden sijaan. Lisäksi perustettiin digimarkkinasäädöstä käsittelevä työryhmä tukemaan digimarkkinasäädöksen hyväksymistä ja täytäntöönpanoa. Kilpailun pääosasto perusti myös vahvistetun yksikön, jonka avulla pyritään soveltamaan aiempaa koordinoitumpaa lähestymistapaa verolainsäädännön ja aggressiivisen verosuunnittelun valtiontukipolitiikkaan kohdistuviin vaikutuksiin.

Sisämarkkinaohjelma

Sisämarkkinaohjelma hyväksyttiin huhtikuussa 2021.⁴⁹ Sisämarkkinaohjelmasta, jonka budjetti vuosiksi 2021–2027 on 4,2 miljardia euroa, annetaan taloudellista tukea sisämarkkinoiden hallinnoinnin ja toiminnan parantamiseksi. Ohjelmaan sisältyy kilpailua koskeva osio eli erillinen budjetti kilpailupolitiikkaa varten. Vuonna 2021 sisämarkkinaohjelmalla tuettiin EU:n kilpailupolitiikan tehokasta ja ajantasaista täytäntöönpanoa 20,4 miljoonan euron budjetin turvin. Varoja käytettiin myös yhteistyöhön ja kumppanuuksiin julkishallinnon kanssa EU:ssa ja maailmanlaajuisesti sekä kilpailun edistämistoimiin.

Kilpailupolitiikan edistäminen

Vuonna 2021 komissio edisti kilpailupolitiikkaa ja tiedotti siitä useilla tasoilla EU:n kilpailupolitiikan vaikuttavuuden tukemiseksi. Näkyvimmin tätä teki johtava varapuheenjohtaja Vestager osallistumalla tapahtumiin ja lehdistötilaisuuksiin. Kilpailupolitiikan hyödyistä kerrottiin lehdistötiedotteissa, uutiskirjeissä ja sosiaalisessa mediassa. Lisäksi järjestettiin erityisiä tapahtumia kansainvälisellä tasolla tai yhdessä jäsenvaltioiden kanssa. Covid-19-pandemian vuoksi useimmat tapahtumat järjestettiin vuonna 2021 virtuaalisina ja/tai hybridimuodossa.

3. Kilpailupolitiikan täytäntöönpano edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä

Komission puheenjohtaja von der Leyen määritteli kunnianhimoisella tavoitteellaan ”Euroopan digitaalinen valmius” digitaalialan yhdeksi tärkeimmistä painopisteistään nykyisen komission toimikaudella. Yritysten on innovoitava ja tehostettava toimintaansa menestyäkseen kilpailumarkkinoilla.⁵⁰ Tämä koskee sekä innovaatiovetoisia ja nopeasti kehittyviä digitaalisia markkinoita että markkinoita, jotka eivät vielä ole digitaalisia. EU:n kilpailusääntöjen tehokas täytäntöönpano ja sääntelyuudistukset ovat EU:n talouden digitaalisen muutoksen, covid-19-pandemiasta toipumisen ja sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyn vahvistamisen kannalta ratkaisevan tärkeitä.

3.1 Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä

Komissio jatkoi vuonna 2021 kilpailusääntöjen noudattamisen tiukkaa valvontaa sisämarkkinoiden kilpailunrajoituksiin puuttumiseksi.

⁴⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/690, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, sisämarkkinoita, yritysten, mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä, kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaa ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman (sisämarkkinaohjelma) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014 ja (EU) N:o 652/2014 kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 153, 3.5.2021, s. 1–47). Asetusta sovelletaan taannehtivasti 1. päivästä tammikuuta 2021.

⁵⁰ Kilpailun ja innovoinnin merkitystä korostetaan myös komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Pk-yritysstrategia kestävä ja digitaalista Eurooppaa varten”, COM(2020) 103 final, 10.3.2020, sekä komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten”, COM(2021) 350 final, 25.5.2021.

PC-videopelien markkinoilla komissio määräsi verkkopelialusta Steamin omistajalle *Valvelle* ja viidelle kustantajalle (*Bandai Namco, Capcom, Focus Home, Koch Media* ja *ZeniMax*) yhteensä 7,8 miljoonan euron sakon PC-videopelien rajatylittävän myynnin rajoittamisesta käyttäjien maantieteellisen sijainnin perusteella Euroopan talousalueella (geoblokkaus).⁵¹ Kustantajien yhteensä yli 6 miljoonan euron sakkoa pienennettiin, koska yritykset tekivät yhteistyötä komission kanssa. Valve päätti olla tekemättä yhteistyötä, ja sille määrättiin yli 1,6 miljoonan euron sakko.

Komissio antoi huhtikuussa 2021 *Applelle* väitetiedoksiannon, jossa se totesi alustavasti, että Apple väärästi kilpailua musiikin suoratoistomarkkinoilla käyttämällä väärin määräävää asemaansa musiikin suoratoistosovellusten jakelussa yhtiön App Store -sovelluskaupan kautta.⁵² Komissio ei hyväksy sitä, että musiikin suoratoistosovellusten kehittäjien on pakko käyttää Applen omaa sovelluksen sisäistä ostomekanismia sovellustensa jakeluun Applen App Storen kautta. Komissio on myös huolissaan Applen sovellusten kehittäjille asettamista rajoituksista, jotka estävät niitä kertomasta iPhone-puhelimien ja iPad-laitteiden käyttäjille vaihtoehtoisista, edullisemmista ostomahdollisuuksista.

Komissio jatkoi myös *Amazonin* mahdollisten kilpailuvastaisten käytäntöjen tutkintaa.⁵³ Komissio on huolissaan siitä, että Amazon vääristää kilpailua verkkokaupan vähittäismarkkinoilla käyttämällä järjestelmällisesti Amazonin markkinapaikalla myyvien itsenäisten myyjien ei-julkista liiketoimintatietoa. Tämä käytäntö hyödyttää Amazonin omaa vähittäisliiketoimintaa, joka kilpailee suoraan kyseisten myyjinä toimivien kolmansien osapuolten kanssa. Erillisessä asiassa komissio tutkii, suosiiko Amazon omia

⁵¹ Asiat AT.40413 *Focus Home*, AT.40414 *Koch Media*, AT.40420 *ZeniMax*, AT.40422 *Bandai Namco* ja AT.40424 *Capcom*. Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_170.

⁵² Asia AT.40437 *Apple – App Store -sovelluskaupan käytännöt (musiikin suoratoisto)*. Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_2093

⁵³ Asia AT.40462 *Amazon Marketplace* ja asia AT.40703 *Amazon – Buy Box*. Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2077.

vähittäismyyntitarjouksiaan Amazonin markkinapaikalla toimivien, Amazonin logistiikka- ja jakelupalveluja käyttävien myyjien vahingoksi.

Komissio aloitti kesäkuussa 2021 virallisen kilpailuoikeudellisen tutkinnan arvioidakseen, rikkoiko *Facebook* EU:n kilpailusääntöjä käyttämällä erityisesti mainostajilta kerättyjä mainontatietoja kilpaillakseen kyseisten mainostajien kanssa markkinoilla, joilla myös Facebook toimii (esimerkiksi ilmoittelun alalla).⁵⁴ Komissio epäilee, että Facebook käyttää tietoja, jotka se on saanut kilpailevilta toimijoilta niiden mainostaessa Facebookin verkkoyhteisössä, saadakseen kilpailuetua Facebook Marketplace -kauppapaikalle. Virallisessa kilpailuoikeudellisessa tutkinnassa arvioidaan myös, onko Facebookin ilmoituspalvelu Facebook Marketplace sidottu yhtiön omaan verkkoyhteisöön. Komissio tutkii, onko Facebook Marketplacen upottamisessa verkkoyhteisöpalveluun kyse kilpailunvastaisesta sitomisesta, joka tuo yhtiölle etua sen tavoitellessa asiakkaita ja sulkee pois kilpailevat luokiteltujen ilmoitusten verkkopalvelut.

Komissio aloitti kesäkuussa 2021 verkkomainonta-alaa koskevan virallisen kilpailuoikeudellisen tutkinnan. Komissio tutkii, suosiko Google mainontateknologian toimitusketjussa omaa display-mainontateknologiaansa YouTube-palvelun eduksi ja kilpailevien mainontateknologiapalvelujen tarjoajien, mainostajien ja verkkojulkaisijoiden vahingoksi.⁵⁵ Virallisessa tutkinnassa selvitetään lisäksi, vääristääkö Google kilpailua rajoittamalla kolmansien osapuolten pääsyä mainostarkoituksiin verkkosivustoilla ja sovelluksissa käytettävään käyttäjädataan ja varaamalla tällaisen datan omaan käyttöönsä. Komission tutkinta keskittyy display-mainontaan, johon liittyviä palveluja Google tarjoaa mainostajille ja julkaisijoille.

Marraskuussa 2021 unionin yleinen tuomioistuin piti laajalti voimassa komission aiemman päätöksen Googlen hintavertailupalvelua koskevassa asiassa.⁵⁶

⁵⁴ Asia AT.40684 *Facebook – tietojen hyödyntäminen*. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1.2.3

⁵⁵ Asia AT.40670 *Google – Mainontateknologiaan ja dataan liittyvät käytännöt*. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1.2.3

⁵⁶ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 10.11.2021, *Google LLC ja Alphabet, Inc. v. Euroopan komissio*, T-612/17, ECLI:EU:T:2021:763.

Googlen hakutoimintoja (hintavertailu) koskeva asia

Komissio määräsi kesäkuussa 2017 *Googelle* 2,42 miljardin euron sakon, koska Google oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa hakukoneena antamalla laittoman edun toiselle Googlen tuotteelle eli sen hintavertailupalvelulle.⁵⁷ Googlen Euroopassa käytössä oleva hintavertailupalvelu on tuote, jonka avulla kuluttajat voivat vertailla tuotteita ja palveluja verkossa ja löytää verkkomyyjien, muun muassa valmistajien verkkokauppojen, alustojen (kuten Amazon ja eBay) ja muiden jälleenmyyjien tarjontaa. Google otti vuonna 2008 käyttöön strategian, jonka tarkoituksena oli edistää sen omaa hintavertailupalvelua. Googlen laittomien käytäntöjen vuoksi liikenne Googlen hintavertailupalveluun lisääntyi huomattavasti, kun taas liikenne kilpaileviin hintavertailupalveluihin väheni tuntuvasti ja pysyvästi. Google muutti komission päätöksen jälkeen hakutulokset näyttävää ”laatikkoa” niin, että myös kolmansien osapuolten hintavertailupalvelujen tulokset voivat näkyä siinä. Marraskuussa 2021 unionin yleinen tuomioistuin piti laajalti voimassa komission päätöksen.⁵⁸

Lääkemarkkinoilla komissio hyväksyi helmikuussa 2021 *Aspenin*⁵⁹ väitettyä ylihinnoittelua koskevan tutkinnan jälkeen useita yrityksen tilanteen korjaamiseksi tarjoamia sitoumuksia. Aspen suostui alentamaan kaikkialla Euroopassa (paitsi Italiassa) keskimäärin 73 prosenttia kuuden sellaisen lääkkeen hintoja, jotka ovat välttämättömiä vakavien verisyöpien, kuten myelooman ja leukemian, hoidossa. Näiden hinnanalennusten ansiosta EU:n terveydenhuoltojärjestelmissä säästetään huomattavia summia ja varmistetaan kyseisten lääkkeiden saatavuus markkinoilla.

Komissio aloitti maaliskuussa 2021 virallisen kilpailuoikeudellisen tutkinnan määrittääkseen, oliko *Teva* sääntöjenvastaisesti estänyt Tevan menestyslääkkeen Copaxonen kanssa kilpailevia lääkkeitä tarjoavien uusien yritysten markkinoille tulon tai viivyttänyt sitä potilaiden ja terveydenhuoltojärjestelmien vahingoksi.⁶⁰

Unionin tuomioistuin piti maaliskuussa 2021 voimassa Lundbeck-asiassa annetun komission aiemman päätöksen vastikkeellista viivästyttämistä koskevista sopimuksista.

Unionin tuomioistuimen tuomio Lundbeck-asiassa⁶¹

Unionin tuomioistuin vahvisti *Lundbeck*-asiassa kaikilta osin komission soveltaman lähestymistavan⁶² patenttiriitojen yhteydessä tehtäviin vastikkeellista viivästyttämistä koskeviin sopimuksiin. Vastikkeellista viivästyttämistä koskevissa sopimuksissa lääkeyhtiö tarjoaa varojen siirtoa rinnakkaislääkkeiden valmistajille saadakseen ne luopumaan markkinoille tulosta tai viivyttämään sitä. Lundbeck oli tehnyt vuonna 2002 rinnakkaislääkkeiden valmistajien kanssa useita sopimuksia, jotka koskivat Lundbeckin merkkilääkkeen sitalopraamin geneerisiä versioita. Kyseessä oli menestynyt masennuslääke. Yritykset sopivat Lundbeckin kanssa, että ne luopuisivat markkinoille tulosta ja saisivat vastikkeeksi huomattavia käteismaksuja ja muita houkuttimia. Näiden kannustimien määrä oli kymmeniä miljoonia euroja. Lundbeck-yhtiön sisällä puhuttiin ”*kerhon*” perustamisesta ja ”*dollaripinon*” jakamisesta rinnakkaislääkkeiden valmistajien kanssa.

Unionin tuomioistuin vahvisti komission arvion, jonka mukaan tällaiset vastikkeellista viivästyttämistä

⁵⁷ Asia AT.39740 *Googlen hakutoiminnot (hintavertailu)*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39740/39740_14996_3.pdf.

⁵⁸ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 10.11.2021, *Google LLC ja Alphabet, Inc. v. Euroopan komissio*, T-612/17, ECLI:EU:T:2021:763.

⁵⁹ Asia AT.40394 *Aspen*; komission päätös, annettu 10 päivänä helmikuuta 2021, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 102 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä, C(2021) 724 final.

⁶⁰ Asia AT.40588 *Teva Copaxone*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseff/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁶¹ Unionin tuomioistuimen tuomiot 25.3.2021, *Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio*, C-586/16 P, ECLI:EU:C:2021:241, *Generics (UK) v. komissio*, C-588/16 P, ECLI:EU:C:2021:242, *Lundbeck v. komissio*, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, *Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio*, C-601/16 P, ECLI:EU:C:2021:244, *Xellia Pharmaceuticals ja Alpharma v. komissio*, C-611/16 P, ECLI:EU:C:2021:245, ja *Merck KGaA v. komissio*, C-614/16 P, ECLI:EU:C:2021:246.

⁶² Komission päätös C(2013) 3803 final, annettu 19 päivänä kesäkuuta 2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia AT.39226 – *Lundbeck*).

koskevat sopimukset olivat tarkoitukseen perustuvia kilpailunrajoituksia, koska varojen siirrot eivät voineet selittyä millään muulla kuin osapuolten intressillä olla ryhtymättä kilpailuun hyödykkeen laadulla. Tuomioistuimien vahvisti myös, että Lundbeck ja rinnakkaislääkkeiden valmistajat olivat sopimusten aikaan potentiaalisia kilpailijoita, koska niillä oli tosiasialliset ja konkreettiset mahdollisuudet tulla markkinoille ja kilpailla Lundbeckin kanssa. Niiden markkinoille tulolle ei myöskään ollut ylitsepääsemättömiä esteitä.

Käynnistettyään vuonna 2020 kilpailunrajoituksiin liittyvän toimialatutkinnan *kuluttajatuotteiden internetistä*⁶³ komissio julkaisi kesäkuussa 2021 alustavan raportin kuulemista varten⁶⁴. Toimialatutkimuksessa keskityttiin digitaalisiin ääniavustajiin, älykkäisiin kodinkoneisiin ja puettaviin laitteisiin liittyviin tuotteisiin ja palveluihin. Loppuraportti ja siihen liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja julkaistiin tammikuussa 2022.⁶⁵

Kuluttajatuotteiden internetiä koskevan toimialatutkinnan loppuraportti

Komissio julkaisi tammikuussa 2022 kuluttajatuotteiden internetiä koskevan toimialatutkintansa tulokset.⁶⁶ Ala kasvaa nopeasti, ja kysyntää on yhä enemmän käyttöliittyminä toimiville ääniavustajille, jotka mahdollistavat vuorovaikutuksen muiden älylaitteiden ja esineiden internetin kuluttajapalvelujen kanssa. Tutkinnassa havaittiin useita mahdollisia kilpailuun liittyviä ongelmia, kuten ääniavustajien yksinoikeus- ja kytkeykauppakäytännöt, jotka rajoittavat mahdollisuutta käyttää erilaisia ääniavustajia samassa älylaitteessa. Muita havaittuja ongelmia olivat yhteentoimivuuden puute ja ulkopuolisten älylaitteiden ja esineiden internetin kuluttajapalvelujen toimintojen rajoittaminen. Monitahoinen standardointiympäristö ja monimutkaiset valmistajakohtaiset teknologiat voivat vaikuttaa kielteisesti esineiden internetiin liittyvien kuluttajatuotteiden kasvumahdollisuuksiin. Huolta aiheutti myös käyttäjien saatavilla olevien käyttövalmiiden toimintojen rajoittaminen. Muita mahdollisia kilpailunrajoituksia olivat esineiden internetiin liittyvien kuluttajapalvelujen esiasentaminen, oletusarvoiseksi asettaminen ja näkyvä sijoittaminen älylaitteissa tai ääniavustajissa. Kuluttajatuotteiden internetiä koskevassa toimialatutkinnassa kerätyt tiedot ohjaavat komission tulevaa täytäntöönpanon valvontaa ja sääntelytoimintaa. Lisäksi ne vaikuttavat lainsäädäntökeskusteluun komission digimarkkinasäädöstä koskevasta ehdotuksesta.

3.2 Yrityskeskittymien valvonta edisti digitaalista siirtymää ja vahvojen ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden syntymistä

Yrityskeskittymien valvonnalla varmistetaan yhdistymisen toteutuminen niin, että markkinoilla, joihin sulautuminen vaikuttaa, säilyy riittävä kilpailupaine. Yrityskeskittymien valvonnalla estetään sellaisten markkinarakenteiden syntyminen, joissa yrityksillä ja kuluttajilla on liian vähän valinnanvaraa ja tarjolla on vähemmän innovaatioita, heikompa laatua tai korkeampia hintoja. Yrityskeskittymien valvonta edellyttää yhdistymisen myönteisten ja kielteisten vaikutusten arviointia.

Komissio työskenteli vuonna 2021 edelleen tiiviisti yrityskeskittymien valvonnan parissa. Komissio teki 396 yrityskeskittymäpäätöstä eri aloilla (vuonna 2020 päätöksiä tehtiin 352), ja 309 niistä hyväksyttiin yksinkertaistettua menettelyä noudattaen. Komissio puuttui 14 ehdotettuun hankintaan, ja näistä liiketoimista 11 hyväksyttiin ehdollisina. Osapuolet luopuivat kolmesta ilmoitetusta liiketoimesta ja ne peruutettiin toisessa vaiheessa.

⁶³ Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_1326

⁶⁴ Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_21_2884

⁶⁵ Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_22_402

⁶⁶ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille: Loppuraportti – kuluttajatuotteiden internetiä koskeva toimialatutkinta, SWD(2022) 10 final, 20.1.2022.

Komissio hyväksyi maaliskuussa 2021 perusteellisen tutkinnan jälkeen ehdollisena *Danfossin* toteuttaman *Eaton Hydraulicsin* hankinnan.⁶⁷ Yhtiö toimittaa maataloudessa, teollisuudessa ja rakennusalaalla käytettävien koneiden hydraulikkakomponentteja. Sitoumuksilla ratkaistiin komission esille tuomat kilpailuongelmat ja varmistettiin, että tuotantoketjun loppupäässä olevat koneiden valmistajat hyötyisivät edelleen kilpailukykyisistä hinnoista ja niiden tuotteita varten olisi tarjolla laaja valikoima innovatiivisia komponentteja.

Komissio hyväksyi samoin maaliskuussa 2021 perusteellisen tutkinnan jälkeen ehdollisena *EssilorLuxottican* toteuttaman *GrandVisionin* oston.⁶⁸ Yhtiö toimii silmälasituotteiden (aurinkolasit, linssit ja kehykset) markkinoilla ja näiden tuotteiden vähittäismyyntimarkkinoilla. Puuttamalla hankintaan komissio varmisti, että kilpailu vähittäismyynnissä pysyy vireänä ja hyödyttää näin asiakkaita Belgiassa, Italiassa ja Alankomaissa.

Huhtikuussa 2021 *Air Canada* ja *Transat* päättivät peruuttaa ehdotetun sulautumissopimuksen.⁶⁹ Tätä ennen komissio oli tehnyt huhtikuussa 2020 ilmoitetusta ehdotetusta hankinnasta perusteellisen tutkinnan, jossa se oli keskittynyt osapuolten päällekkäiseen toimintaan Euroopan talousalueen ja Kanadan välisessä matkustajalentoliikenteessä. Komissio totesi alustavasti, että ehdotettu liiketoimi aiheuttaisi kilpailuongelmia lukuisilla Atlantin ylittävillä reiteillä ja osapuolten tarjoamat korjaustoimenpiteet näyttivät markkinatestin tulosten perusteella riittämättömiltä.

Joulukuussa 2021 *International Consolidated Airlines Group (IAG)* ja *Air Europa* päättivät peruuttaa ehdotetun sulautumissopimuksensa.⁷⁰ Tätä ennen komissio oli tehnyt ehdotetusta IAG:n toteuttamasta *Air Europe* hankinnasta perusteellisen tutkinnan. IAG:llä on määräysvalta *Iberia*- ja *British Airways* -yhtiöissä sekä useissa muissa lentoyhtiöissä.⁷¹ Komissio oli huolissaan siitä, että ehdotettu liiketoimi voisi vähentää merkittävästi kilpailua 70 lähtö- ja määräkaupunkiparin välillä Espanjan sisäisessä sekä Espanjaan ja Espanjasta muualle suuntautuvassa liikenteessä, jossa kummallakin lentoyhtiöllä on suoria reittejä.

Komissio jatkoi vuonna 2021 perusteellista tutkintaansa ehdotetusta *Hyundai Heavy Industries Holdingin* toteuttamasta *Daewoo Shipbuilding & Marine Engineeringin* hankinnasta. Tammikuussa 2022 komissio kielsi sulautumisen, koska sulautunut yhtiö olisi näin saanut määrävän aseman ja sulautuminen olisi vähentänyt kilpailua suurten nesteytetyn kaasun kuljetusalusten rakentamisen maailmanlaajuisilla markkinoilla. Nesteytetty maakaasu auttaa monipuolistamaan EU:n energialähteitä ja parantaa energiaturvallisuutta.

⁶⁷ Asia M.9820 *Danfoss / Eaton Hydraulics*.

⁶⁸ Asia M.9569 *EssilorLuxottica/Grandvision*.

⁶⁹ Asia M.9489 *Air Canada / Transat*.

⁷⁰ Asia M.9637 *IAG / Air Europa* (EUVL C 519, 22.12.2021, s. 2).

⁷¹ Asia M.9637 *IAG / Air Europa*.

3.3 Valtiontuen valvonta edisti digitaalista siirtymää ja sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä

Hyvin suuriin digitaalisiin nopeuksiin, kapasiteettiin ja laatuun liittyviä tarpeita vastaava laajakaistainfrastrukturi on avainasemassa, kun pyritään saavuttamaan gigabittiyhteiskuntaa koskevassa tiedonannossa⁷² ja digitaali-strategiassa⁷³ asetetut EU:n vuoden 2025 verkkoyhteystavoitteet sekä digitaalista kompassia koskevassa tiedonannossa⁷⁴ asetetut EU:n vuoden 2030 verkkoyhteystavoitteet. Valtiontuki edistää tehokkaiden laajakaistaverkkojen käyttöönottoa EU:ssa korjaamalla markkinoiden toimintapuutteita tilanteissa ja alueilla, joilla kaupallisilla toimijoilla ei ole kannustinta tarjota riittävää laajakaistakattavuutta.

Vuonna 2021 komissio hyväksyi kiinteiden laajakaistapalvelujen käyttöönottoa tukevien hankkeiden lisäksi useita hankkeita, jotka koskevat mobiililaajakaistapalvelujen käyttöönottoa. Esimerkiksi toukokuussa 2021 hyväksyttiin Saksan 2,1 miljoonan tukiohjelma⁷⁵ ja joulukuussa 2021 Espanjan ohjelma, jolla tuetaan passiivisen infrastruktuurin käyttöönottoa matkaviestinpalvelujen tarjoamiseksi alueilla, joita 4G-mobiiliverkko ei kata⁷⁶.

Kesäkuussa 2021 komissio totesi, että maanpäällisen verkon operaattorien saama tuki maanpäällisen televisioverkon laajentamiseen Espanjan syrjäisille alueille oli EU:n valtiontukisääntöjen vastaista. Vuonna 2013 tehdyn komission päätöksen (joka koski kaikkia alueita Kastilia-La Manchaa lukuun ottamatta) kumoamisen jälkeen komissio vahvisti, että maanpäällisten verkkojen operaattorit olivat saaneet vuosina 2005–2008 sisämarkkinoille soveltumatonta valikoivaa etua suhteessa kilpailijoihinsa. Unionin tuomioistuin vahvisti Kastilia-La Manchaa koskevan komission päätöksen syyskuussa 2018.⁷⁷ Koska Espanja oli perinyt tuen takaisin vain osittain, komissio saattoi asian unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tuomioistuin totesi huhtikuussa 2021, ettei Espanja ollut perinyt tukea takaisin (C-704/19).⁷⁸ Tuen takaisinperintä on meneillään.

4. Kilpailupolitiikan täytäntöönpano edisti vihreää siirtymää

EU:n kilpailupolitiikka tarjoaa hyvät mahdollisuudet edistää EU:n ympäristö- ja ilmastotavoitteita, kuten talouden hiilestä irtautumista ja liikenteen siirtymistä saastuttavista fossiilisista polttoaineista vaihtoehtoisiin polttoaineisiin komission liikkuvuuspolitiikan mukaisesti. Kilpailuoikeuden noudattamisen valvonta edistää Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa⁷⁹ pitämällä markkinat tehokkaina, oikeudenmukaisina ja innovatiivisina.

⁷² Komission tiedonanto – Verkkoyhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla – Kohti eurooppalaista gigabittiyhteiskuntaa, COM(2016) 587, 14.9.2016.

⁷³ Komission tiedonanto – Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa, 19.2.2020. Ks.

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁷⁴ Komission tiedonanto – 2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten, COM(2021) 118 final, 9.3.2021.

⁷⁵ Asia SA.59574 *Saksa – Tehokkaan mobiili-infrastruktuurin käyttöönotto Saksassa – DE* (EUVL C 410, 8.11.2021, s. 1).

⁷⁶ Asia SA.64394 *Elpymis- ja palautumistukiväline – Espanja – Mobiiliverkkojen passiivista infrastruktuuria koskeva kansallinen tukiohjelma*.

⁷⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 20.9.2018, *Espanjan kuningaskunta v. Euroopan komissio*, C-114/17, ECLI:EU:C:2018:309.

⁷⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 29.4.2021, *Euroopan komissio v. Espanjan kuningaskunta*, C-704/19, ECLI:EU:C:2021:342.

⁷⁹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, COM(2019) 640 final.

Valtiontukivälineeseen liittyvä tehokas täytäntöönpanon valvonta on tässä yhteydessä tärkeää, jotta voidaan välttää kilpailun vääristyminen sisämarkkinoilla.

Kilpailun pääosasto järjesti helmikuussa 2021 sidosryhmäkokouksen, jossa pohdittiin, miten kilpailupolitiikka, yrityskeskittymäpolitiikka ja valtiontukipolitiikka voivat parhaiten toimia yhdessä ympäristö- ja ilmastopolitiikan kanssa. Sen jatkoksi kilpailun pääosasto julkaisi syyskuussa 2021 katsauksen, jossa tarkasteltiin, miten kilpailupolitiikalla voidaan tukea ja tuetaan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita.⁸⁰

4.1 Valtiontuen valvonta edisti vihreää siirtymää

Komissio hyväksyi vuonna 2021 useita valtiontukitoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tukea EU:n vihreää siirtymää. Komissio hyväksyi erityisesti 18 uusiutuvaa energiaa tukevaa ja seitsemän puhdasta liikennettä tukevaa toimenpidettä.

Tammikuussa 2021 komissio antoi päätöksen, jolla hyväksyttiin toinen akkuihin liittyvä Euroopan yhteistä etua koskeva tärkeä hanke (IPCEI).⁸¹ European Battery Innovation -nimisellä hankkeella tuetaan akkujen arvoketjua koskevaa tutkimusta ja innovointia. Kaksitoista jäsenvaltiota antaa hankkeelle lähivuosina 2,9 miljardin euron rahoituksen. Julkisen rahoituksen odotetaan saavan liikkeelle 9 miljardin euron verran yksityisiä investointeja. Hanke täydentää ensimmäistä akkujen arvoketjuja koskevaa IPCEI-hanketta, joka hyväksyttiin joulukuussa 2019.⁸² Hanke on samansuuntainen niiden komission politiikkojen kanssa, joilla pyritään siirtymään fossiilisten polttoaineiden käytöstä vaihtoehtoisiin polttoaineteknologioihin ja edistämään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja digitaalistrategian⁸³ mukaista EU:n talouden vihreää ja digitaalista siirtymää sekä parantamaan EU:n talouden häiriönsietokykyä.

Komissio hyväksyi helmikuussa 2021 Romanian suunnitelmat tukea Bukarestin kaukolämpöjärjestelmän kunnostamista.⁸⁴ EU:n rakennerahastoista rahoitettava 254 miljoonan euron tukitoimenpide auttaa Romaniaa saavuttamaan energiatehokkuustavoitteensa ja vähentämään kasvihuonekaasujapäästöjä ja muita saasteita vääristämättä kohtuuttomasti kilpailua.

Komissio hyväksyi huhtikuussa 2021 Saksan tukiohjelman jatkamisen ja muuttamisen. Ohjelmalla tuetaan sähkön tuotantoa uusiutuvista energialähteistä ja kaivoskaasusta sekä maksujen alentamista uusiutuvista energialähteistä tuotettavaa sähköä koskevan tuen

⁸⁰ https://ec.europa.eu/competition-policy/index/news/competition-policy-brief-12021-policy-support-europes-green-ambition-2021-09-10_en.

⁸¹ Valtiontuki: Komissio hyväksyy 2,9 miljardin euron julkisen tuen 12 jäsenvaltion toiselle yleiseurooppalaiselle tutkimus- ja innovaatiohankkeelle akkujen arvoketjun kehittämiseksi, komission lehdistötiedote, 26.1.2021. Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_21_226. Päätöksen ei-luottamuksellinen versio julkaistaan valtiontukirekisterissä kilpailun pääosaston verkkosivustolla numeroilla SA.55840 (Belgia), SA.55896 (Espanja), SA.55813 (Italia), SA.55855 (Itävalta), SA.56665 (Kreikka), SA.55844 (Kroatia), SA.55859 (Puola), SA.55858 (Ranska), SA.55854 (Ruotsi), SA.55831 (Saksa), SA.55819 (Slovakia) ja SA.55846 (Suomi). Ks. https://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/.

⁸² Ks. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_19_6705.

⁸³ Komission tiedonanto – Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa, 19.2.2020. Ks.

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁸⁴ Asia SA.57425 Romania – Tukitoimenpide Bukarestin kunnan kaukolämpöverkon parantamiseksi (EUVL C 177, 7.5.2021, s. 1).

rahoittamiseksi. Maksujen alennukset koskevat energiavaltaisia yrityksiä sekä laiturissa satamassa olevien laivojen maasähkön syöttöä.

Komissio hyväksyi toukokuussa 2021 Tanskan tukiohjelman, jolla tuetaan sähkön tuotantoa uusiutuvista energialähteistä. Toimenpide auttaa Tanskaa saavuttamaan uusiutuvaa energiaa koskevat tavoitteensa vääristämättä kohtuuttomasti kilpailua ja edistää EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.⁸⁵

Komissio hyväksyi kesäkuussa 2021 Saksan voimassa olevan tukiohjelman jatkamisen ja muuttamisen. Ohjelmalla tuetaan sähkön tuotantoa uusissa, modernisoiduissa ja uudistetuissa erittäin tehokkaissa yhteistuotantolaitoksissa. Hyväksytyllä ohjelmalla edistetään energiatehokkuutta ja hiilidioksidipäästöjen lisävähennyksiä.⁸⁶

Komissio hyväksyi heinäkuussa 2021 Ranskan 30,5 miljardin euron ohjelman, jolla tuetaan maalla sijaitsevien aurinko-, maatuuli- ja vesivoimaloiden operaattoreita. Toimenpide auttaa Ranskaa saavuttamaan uusiutuvaa energiaa koskevat tavoitteensa vääristämättä kohtuuttomasti kilpailua ja edistää EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.⁸⁷

Lisäksi komissio hyväksyi joulukuussa 2021 Saksan 900 miljoonan euron ohjelman, jolla tuetaan investointeja uusiutuvan vedyn tuotantoon EU:n ulkopuolisissa maissa. Tuotettu vety tuodaan EU:hun ja myydään siellä.⁸⁸ EU:n uusiutuvan vedyn kysynnän odotetaan kasvavan lähivuosina. H2Global-nimisellä ohjelmalla pyritään vastaamaan tähän kysyntään tukemalla hyödyntämättömän uusiutuvan luonnonvarapotentiaalin kehittämistä EU:n ulkopuolella. Lisäksi H2Global-ohjelmalla tuetaan hankkeita, joilla aikaansaadaan huomattavia kasviuonekaasupäästöjen vähennyksiä Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa asetettujen ympäristö- ja ilmastotavoitteiden mukaisesti.

4.2 Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta ja yrityskeskittymien valvonta edistivät vihreää siirtymää

Komissio totesi heinäkuussa 2021, että autonvalmistajat *Daimler*, *BMW* ja *Volkswagen Group* (*Volkswagen*, *Audi* ja *Porsche*) olivat rikkoneet EU:n kilpailusääntöjä tekemällä salaista yhteistyötä dieselautojen typpioksidipäästöjen puhdistustekniikan kehittämisessä.⁸⁹ Komissio määräsi 875,2 miljoonan euron sakon sen jälkeen, kun kaikki osapuolet olivat suostuneet asian sovitteluun kartelleja koskevan sovintomenettelyn mukaisesti. Daimlerille ei määrätty sakkoa, koska se paljasti kartellin olemassaolon komissiolle. Autonvalmistajat olivat tehneet salaista yhteistyötä ja jättäneet yhdessä kehitetyn dieselautojen haitallisia päästöjä vähentävän tekniikan täyden potentiaalin hyödyntämättä sopimalla keskenään, etteivät ne kilpailisi autoja koskevien EU:n päästövaatimusten ylittämällä.

⁸⁵ Asia SA.56831 *Tanska – Uusiutuvia energialähteitä koskevat useaan teknologiaan perustuvat tarjouskilpailut 2021–2024* (EUVL C 214, 4.6.2021, s. 1).

⁸⁶ Asia SA.56826 *Saksa – Vuoden 2020 muutokset sähkön ja lämmön yhteistuotannon tukijärjestelmään* (EUVL C 306, 30.7.2021, s. 1).

⁸⁷ Asia SA.50272 *Ranska – Appels d'offres pour les renouvelables 2021–2026* (EUVL C 450, 5.11.2021, s. 1).

⁸⁸ Asia SA.62619 *Saksa – H2Global*. Päätöksen julkinen versio ei ole vielä saatavilla. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁸⁹ Asia AT.40178 *Autojen päästöt*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202146/AT_40178_8022289_3048_5.pdf

Komissio määräsi huhtikuussa 2021 rautatieyhtiöille *Österreichische Bundesbahnen* (ÖBB), *Deutsche Bahn* (DB) ja *Société Nationale des Chemins de fer belges / Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen* (SNCB) yhteensä 48 miljoonan sakon osallistumisesta asiakkaiden jakamiseen liittyvään kartelliin.⁹⁰ Rikkominen koski ÖBB:n, DB:n ja SNCB:n EU:ssa tarjoamia rajatylittäviä rautatierahdin kuljetuspalveluja, jotka suoritettiin rahdinjakomallin mukaisesti niin sanotuilla kokojunilla.⁹¹ Komission tutkinnassa ilmeni, että kyseiset rautatieyhtiöt koordinoivat toimintaansa vaihtamalla salaista tietoa asiakkaiden kilpailukykyisiä tarjouksia koskevista pyynnöistä ja toimittamalla toisilleen peitetarjouksia liiketoimintansa suojaamiseksi.

Komissio päätti syyskuussa 2021, että Kreikan ehdottamat toimenpiteet, joiden ansiosta *Public Power Corporationin* (PPC) kilpailijat voivat ostaa enemmän sähköä pitkällä aikavälillä, ovat oikeudellisesti sitovia.⁹² Kreikan esittämien toimenpiteiden tarkoituksena oli poistaa vääristymä, jonka PPC:n yksinoikeus hyödyntää ruskohiiltä sähköntuotannossa oli aiheuttanut. Komissio ja unionin tuomioistuimet olivat aiemmin todenneet tämän yksinoikeuden luovan epätasa-arvoiset mahdollisuudet Kreikan sähkömarkkinoilla. Ehdotetut korjaustoimenpiteet raukeavat, kun nykyisten ruskohiilivoimaloiden kaupallinen toiminta päättyy, tai viimeistään 31. joulukuuta 2024.⁹³

Komissio määräsi joulukuussa *Abengoa S.A:lle* ja sen tytäryhtiölle *Abengoa Bionenergía S.A:lle* 20 miljoonan euron sakon osallistumisesta kartelliin, joka liittyi tukkuhintojen hinnanmuodostusmekanismiin Euroopan etanolimarkkinoilla.⁹⁴ Biopolttoaineilla voidaan edistää puhtaampaa liikennettä ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, minkä vuoksi niillä on keskeinen merkitys vihreässä siirtymässä.

Yrityskeskittymien valvonnan alalla komissio hyväksyi joulukuussa 2021 ehdollisena *Veolian* toteuttaman *Suezin* yritysoston.⁹⁵ Veolia ja Suez toimivat vedenpuhdistus- ja jätehuoltoalalla. Kumpikin yhtiö tarjoaa laajan valikoiman palveluja kunnille ja teollisuusasiakkaille. Komission tutkinnassa ilmeni, että liiketoimi johtaisi huomattaviin horisontaalisiin päällekkäisyyksiin useilla markkinoilla Ranskassa ja Euroopan talousalueella. Vaarana on, että Suezin aiheuttama kilpailupaine Veoliaa kohtaan häviää näiden päällekkäisyyksien vuoksi. Asiakkaille olisi sen vuoksi tarjolla vähemmän palveluratkaisuja, jotka useissa tapauksissa rajoittuisivat pelkkiin sulautuman tuloksena syntyvän yrityksen ratkaisuihin, eikä heillä olisi todellista neuvotteluvoimaa.

⁹⁰ Asia AT.40330 *Rautatierahti*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁹¹ Rahdinjakomalli on kansainvälisessä rautatielainsäädännössä säädetty sopimusmalli, jonka mukaan rajatylittäviä rautatiepalveluja suorittavat rautatieyhtiöt tarjoavat asiakkaille yhden kokonaishinnan pyydetyistä monenväliseen sopimukseen perustuvasta palvelusta.

⁹² Asia AT.38700 *Kreikan ruskohiili- ja sähkömarkkinat*. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

⁹³ Kreikka antoi samat sitoumukset euroryhmälle vuonna 2018. Tämä oli ehto taloudellisten lisähelpotusten myöntämiselle Kreikan Euroopan vakausmekanismin kautta saaman rahoitustuen puitteissa.

⁹⁴ Asia AT.40054 *Etanolin vertailuhinnat*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40054

⁹⁵ Asia M.9969 *Veolia/Suez*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

5. Kilpailupolitiikka edisti ihmisten hyväksi toimivaa taloutta

Sosiaalinen markkinatalous on yksi peruskivistä, joiden varaan EU rakentuu, ja EU:n kilpailupolitiikka tukee sitä. Kilpailun pääosasto tuki tätä kunnianhimoista tavoitetta vuonna 2021 valvomalla kilpailusääntöjen noudattamista ja turvaamalla oikeudenmukaisin ja tasapuolisin ehdoin tapahtuvaa kilpailua. Digitaalinen ulottuvuus otettiin huomioon esimerkiksi elpymis- ja palautumistukivälineen, pääomamarkkinaunionin ja pankkiunionin toteuttamisen ja tehokkaan verotuksen varmistamisen⁹⁶ yhteydessä.

5.1 Häiriönsietokykyiset rahoituspalvelut

Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta rahoituspalveluissa

EU:n kilpailupolitiikalla on tärkeä osa varmistettaessa, että kilpailu toteutuu oikeudenmukaisin ja tasapuolisin ehdoin koko rahoituspalvelualalla. Vuonna 2021 komissio panosti vahvasti kartellisääntöjen noudattamisen valvontaan rahoituspalvelualalla ja määräsi yhteensä 740 miljoonaa euroa sakkoja 16:lle eri rahoituslaitokselle.

Komissio teki huhtikuussa 2021 päätöksen, joka koski *Bank of America Merrill Lynchin*, *Crédit Agricolen*, *Credit Suisse*n ja *Deutsche Bankin* osallistumista Yhdysvaltain dollareina liikkeeseen laskettuihin ylikansallisiin, valtion ja valtion virastojen joukkovelkakirjoihin liittyvään kartelliin.⁹⁷ Kyseiset investointipankit tekivät yhteistyötä käyttäen sijoittajien ydinryhmää, joka vaihtoi kaupallisesti arkaluonteisia tietoja. Kartelliin osallistuneet viestivät monenvälisissä tai kahdenvälisissä keskusteluryhmissä käyttäen Bloombergin järjestelmää.

Komissio määräsi toukokuussa 2021 toiselle joukkolainojen kauppaan liittyvälle kartellille yhteensä 371 miljoonan euron sakon. Komissio totesi, että *Bank of America*, *Natixis*, *Nomura*, *RBS* (nyt *NatWest*), *UBS*, *UniCredit* ja *WestLB* (nyt *Portigon*) olivat rikkoneet EU:n kilpailusääntöjä. Joukko näiden yritysten palveluksessa olevia kaupanvälittäjiä osallistui kartelliin eurooppalaisten valtion joukkolainojen ensi- ja jälkimarkkinoilla.⁹⁸

Joulukuussa 2021 komissio määräsi sakon kolmannelle kartellille valuuttojen avistakauppojen markkinoilla.⁹⁹ *Barclaysille*, *RBS HSBC:lle* ja *Credit Suisse*lle määrättiin yhteensä 344 miljoonan euron sakko (yritysten kahdessa aiemmassa valuuttoja koskevassa tapauksessa saaman 1,7 miljardin euron sakon lisäksi).

Komissio antoi kesäkuussa 2021 väitetiedoksiannon irlantilaisien vakuutusenantajien yhteenliittymälle *Insurance Irelandille*. Komissio katsoi alustavasti, että *Insurance Ireland* rikkoi EU:n kilpailusääntöjä rajoittamalla kilpailua Irlannin liikennevakuutusmarkkinoilla.¹⁰⁰

⁹⁶ Komission tiedonanto – Toimintasuunnitelma veronkierron torjumiseksi ja verotuksen yksinkertaistamiseksi (Q2/2020), sisältyy mukautettuun komission työohjelmaan 2020, COM(2020) 440 final, liitteet 1 ja 2, 27.5.2020.

⁹⁷ Asia AT.40346 *Ylikansalliset, valtion ja valtion virastojen joukkovelkakirjat*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2004

⁹⁸ Asia AT.40324 *Eurooppalaiset valtion joukkolainat*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202142/AT_40324_7971056_3662_3.pdf

⁹⁹ Asia AT.40135 *FOREX*, https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40135

¹⁰⁰ Asia AT.40511 *Insurance Ireland: vakuutuskorvaustietokanta ja sen käyttöehdot*. Ks. https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

Valtiontukisääntöjen noudattamisen valvonta rahoituspalveluissa

Komissio hyväksyi useiden olemassa olevien valtiontukijärjestelmien jatkamisen. Jäsenvaltiot voivat näin jatkaa toimia rahoitusalan häiriönsietokyvyn parantamiseksi, eikä niiden tarvitse myöntää uutta valtiontukea yksittäisille rahoituslaitoksille. Komissio hyväksyi myös vaikeuksissa olevien pankkien rakenneuudistukseen tai hallittuun markkinoilta poistumiseen tarkoitettujen järjestelmien jatkamisen Puolassa¹⁰¹, Irlannissa¹⁰² ja Tanskassa¹⁰³. Lisäksi komissio käsitteli Kreikan pankkien mahdollista likviditeettivajetta.¹⁰⁴ Komissio hyväksyi myös järjestämättömien lainojen arvopaperistamiseen liittyvät markkinaehtoiset takausjärjestelmät Kreikassa (Hercules¹⁰⁵) ja Italiassa (GACS¹⁰⁶). Takausjärjestelmillä autetaan pankkeja tasapainottamaan taseensa ilman valtiontukea ja ilman kilpailun vääristymistä.

Komissio hyväksyi Kyproksen¹⁰⁷ ja Kreikan¹⁰⁸ välillisen valtiontuen useille rahoituslaitoksille. Valtiontukijärjestelmät on ensisijaisesti tarkoitettu sosiaalisen tuen antamiseen haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille, jotka ovat vaarassa menettää kotinsa. Lisäksi komissio hyväksyi jäsenvaltioiden tuen vasta perustetuille pk-yrityksille ja startup-yrityksille, joiden esteenä on usein rajallinen rahoituksen saanti. Tätä varten komissio hyväksyi Ranskan olemassa olevan riskirahoitusjärjestelmän muuttamisen.¹⁰⁹

5.2 Valtiontueksi katsottavat verotukselliset toimenpiteet sekä valikoivat veroetuudet

Komissio hyväksyi vuonna 2021 useita valtiontukijärjestelmiä, joilla lykätään veronmaksua covid-19-pandemian taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi. Tammikuussa 2021 komissio hyväksyi valtiontukitoimenpiteiden tilapäisten puitteiden nojalla Liettuan 156 miljoonan euron tukijärjestelmän yrityksille, joihin covid-19-pandemia on vaikuttanut kielteisesti.¹¹⁰ Julkiseen tukeen sisältyy veronmaksun lykkäyksiä ja veroihin liittyviä maksuvalmiustoimenpiteitä (esimerkiksi verorästien maksaminen erinä, velkojen korottomat jaksot sekä verovelkojen perinnän keskeyttäminen).

Komissio päätti maaliskuussa 2021 haastaa Yhdistyneen kuningaskunnan unionin tuomioistuimeen, koska se ei ollut perinyt kokonaan takaisin sääntöjenvastaista yhteensä 100 miljoonan euron valtiontukea. Sääntöjenvastainen tuki oli myönnetty passiivista korkoa

¹⁰¹ Asia SA.63002 *Puola – Luotto-osuuskuntien hallitun likvidaatiojärjestelmän jatkaminen yhdennentoista kerran* (EUVL C 285, 16.7.2021, s. 1). Asia SA.64522 *Puola – Osuuspankkeihin ja pieniin liikepankkeihin sovellettavan kriisinvastausjärjestelmän jatkaminen kuudennen kerran* (EUVL C 487, 3.12.2021, s. 1).

¹⁰² Asia SA.62303 *Irlanti – Luotto-osuuskuntien rakenneuudistus- ja vakautusjärjestelmän jatkaminen 13. kerran* (EUVL C 240, 18.6.2021, s. 1). Asia SA.100030 *Irlanti – Luotto-osuuskunta-alan rakenneuudistus- ja vakautusjärjestelmän jatkaminen 14. kerran* (EUVL C 487, 3.12.2021, s. 1). Asia SA.62649 *Irlanti – Luotto-osuuskuntien kriisinvastausjärjestelmän 2020–2021 jatkaminen 17. kerran* (EUVL C 240, 18.6.2021, s. 1).

¹⁰³ Asia SA.58478 *Tanska – Pienten pankkien purkamisjärjestelmän jatkaminen kolmannen kerran* (EUVL C 60, 19.2.2021, s. 1).

¹⁰⁴ Asia SA.59030 *Kreikka – Pankkien likviditeettitakuujärjestelmän jatkaminen* (EUVL C 144, 23.4.2021, s. 1).

¹⁰⁵ Asia SA.62242 *Kreikka – Hercules-ohjelman jatkaminen*, (EUVL C 214, 4.6.2021, s. 1).

¹⁰⁶ Asia SA.62880 *Italia – Järjestämättömien lainojen arvopaperistamiseen liittyvän Italian takausjärjestelmän jatkaminen neljännen kerran* (EUVL C 295, 23.7.2021, s. 1).

¹⁰⁷ Asia SA.63005 *Kypros – Kyproksen valtion asutus suunnitelmien puitteissa myönnettyjen lainojen hoitojärjestelmä (OIKIA-järjestelmä)* (EUVL C 366, 10.9.2021, s. 1).

¹⁰⁸ Asia SA.100197 *Kreikka – Valtiontuen SA.58555 ”Tilapäinen pääasiallisen asunnon suojajärjestelmä” jatkaminen*. Päätöksen virallista versiota ei ole vielä julkaistu. Päätöksen virallista versiota ei ole vielä julkaistu. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3

¹⁰⁹ Asia SA.59985 *Ranska – Modification de la décision Aide d’État SA. 55869 (2019/N): Dispositif IR-PME pour les investissements dans les FCPI et FIP* (EUVL C 195, 21.5.2021, s. 1).

¹¹⁰ Asia SA.60632 *Liettua – Covid-19-pandemia: veronmaksun lykkäminen* (EUVL C 41, 5.2.2021, s. 1).

ja rojalteja koskevana verovapautuksena Gibraltarilla vuosina 2011–2013.¹¹¹ Komissio oli vuonna 2018 todennut tämän yhtiöverovapautusjärjestelmän laittomaksi ja valtioneuvoston päätöksien vastaiseksi. Runsaan kahden vuoden kuluttua komission päätöksestä Gibraltarin viranomaiset olivat perineet takaisin alle 20 prosenttia koko sääntöjenvastaisesta tuesta.¹¹² Koska vielä palauttamatta olleet tukimäärät ja erääntynyt takaisinperintäkorko maksettiin kokonaan sulkutileille toukokuun 2021 ja heinäkuun 2021 välisenä aikana, komissio kumosi aiemman päätöksensä SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta Yhdistynyttä kuningaskuntaa vastaan.

5.3 Kilpailupolitiikalla lievennettiin edelleen covid-19-pandemian taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia

Komissio hyödynsi kaikkia poikkeuksellisiin olosuhteisiin liittyviä valtioneuvoston päätösten joustomahdollisuuksia valtioneuvoston päätösten tilapäisten puitteiden mukauttamiseksi. Muutosten ansiosta jäsenvaltiot saivat käyttöönsä räätälöidyn välineistön talouden tukemiseksi covid-19-pandemian aikana. Koska tilapäiset puitteet hyväksyttiin ensimmäisen kerran maaliskuussa 2020, komissio mukautti sääntöjä jäsenvaltioiden ja yritysten tarpeiden muuttuessa. Tammikuussa ja marraskuussa 2021 hyväksyttiin vielä kaksi muutosta.¹¹³ Kuudennessa muutoksessa hahmotellaan tietä kriisitoimenpiteiden asteittaiseen lopettamiseen niin, että vältetään äkilliset haitalliset vaikutukset ja pienennetään jäsenvaltioiden välisten taloudellisten erojen kasvamisen riskiä.

SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja tilapäisiin puitteisiin perustuvat valtioneuvoston päätökset

Komissio jatkoi tukitoimenpiteiden arviointia SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan sekä valtioneuvoston päätösten tilapäisten puitteiden perusteella. Valtioneuvoston päätösten tilapäisissä puitteissa, joiden piti alun perin olla voimassa 31. joulukuuta 2020 saakka, esitetään useita tukitoimenpiteitä, joita komissio pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdan mukaisesti sisämarkkinoille soveltuvina. Näitä ovat esimerkiksi rajoitetut tukimäärät, valikoivat veroedut ja lainojen valtioneuvoston päätökset. Komissio oli tehnyt vuoden 2021 loppuun mennessä yli 1 180 päätöstä kaikissa jäsenvaltioissa, mukaan lukien valtioneuvoston päätösten tilapäisiin puitteisiin perustuvat päätökset.

Komissio hyväksyi vuonna 2021 tilapäisten puitteiden nojalla esimerkiksi Kreikan 800 miljoonan euron ohjelman, jolla tuetaan covid-19-pandemiasta kärsineitä matkailualan yrityksiä.¹¹⁴ Komissio totesi, että toimenpide oli tarpeellinen, asianmukainen ja oikeasuhteinen Kreikan taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseksi. Komissio hyväksyi

¹¹¹ Komission päätös (EU) 2019/700, annettu 19 päivänä joulukuuta 2019, valtioneuvoston päätöksestä SA.34914 (2013/C), jonka Yhdistynyt kuningaskunta on toteuttanut Gibraltarin yhtiöverojärjestelmän osalta, C/2018/7848 (EUVL L 119, 7.5.2019, s. 151–20).

¹¹² Tämä asia liittyy tosiseikkoihin ennen Yhdistyneen kuningaskunnan eroa Euroopan unionista.

¹¹³ Komission tiedonanto – Tilapäiset puitteet valtioneuvoston päätöksille talouden tukemiseksi tämänhetkessä covid-19-epidemiassa (EUVL C 911, 20.3.2020, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna komission tiedonannoilla C(2020) 2215 (EUVL C 112I, 4.4.2020, s. 1), C(2020) 3156 (EUVL C 164, 13.5.2020, s. 3), C(2020) 4509 (EUVL C 218, 2.7.2020, s. 3), C(2020) 7127 (EUVL C 340I, 13.10.2020, s. 1), C(2021) 564 (EUVL C 34, 1.2.2021, s. 6) ja C(2021) 8442 (EUVL C 473, 24.11.2021, s. 1).

¹¹⁴ Asia SA.63123 *Kreikka – Covid-19-pandemia: tuki matkailualalle* (EUVL C 223, 11.6.2021, s. 1).

lokakuussa 2021 tilapäisten puitteiden nojalla myös Italian 31,9 miljardin euron ohjelman, jolla tuetaan covid-19-pandemiasta kärsineitä yrityksiä.¹¹⁵

Useita näistä tukitoimenpiteistä on osin rahoitettu koheesiopolitiikan välineistä sen jälkeen, kun komissio hyväksyi kaksi toimenpidepakettia eli koronavirusinvestointialoitteet CRII ja CRII+ ja REACT-EU-paketin.

Komissio hyväksyi maaliskuussa 2021 Ranskan yhteensä 20 miljardin euron takausjärjestelmän, joka on tarkoitettu talouden tukemiseen covid-19-pandemian yhteydessä.¹¹⁶ Järjestelmä tarjoaa pitkäaikaista rahoitusta yrityksille ja helpottaa uusia investointeja, mikä tukee covid-19-pandemiasta toipumista.

Covid-19-pandemiaan liittyvät valtiontukipäätökset ja poliittiset aloitteet

Komissio hyväksyi elokuussa 2021 synteettisen arvopaperistamisen etuoikeusluokkia koskevia takuita Euroopan investointipankkiryhmän¹¹⁷ hallinnoiman Euroopan takuurahaston puitteissa. Aloitteella tuetaan covid-19-pandemiasta kärsineitä yrityksiä 22 osallistuvassa jäsenvaltiossa.¹¹⁸

SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvat valtiontukipäätökset

Komissio voi SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla hyväksyä jäsenvaltioiden myöntämiä valtiontukitoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on korvata yrityksille poikkeuksellisten tapahtumien, kuten covid-19-pandemian, aiheuttamia vahinkoja (esimerkiksi kuljetus-, matkailu-, kulttuuri-, hotelli- ja ravintola-alalla sekä vähittäiskaupan alalla). Jäsenvaltiot voivat ilmoittaa komissiolle SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvia vahingonkorvaustoimenpiteitä edellyttäen, että tuki on oikeasuhteista ja poikkeuksellisen tapahtuman (covid-19-pandemia) ja tuensaajien kärsimän vahingon välillä on suora syy-yhteys.¹¹⁹

Esimerkiksi tammikuussa 2021 komissio hyväksyi Saksan 12 miljardin euron puitejärjestelmän, jonka tarkoituksena on korvata yrityksille covid-19-pandemian hillitsemiseksi toteutettujen rajoitustoimenpiteiden vuoksi aiheutuneita vahinkoja.¹²⁰ Kaikkien alojen yrityksillä on oikeus saada tämän järjestelmän puitteissa korvausta sulkutoimien aikana kärsimistään vahingoista, joita niille aiheutui Saksan hallituksen maaliskuuhuhtikuussa ja marras-joulukuussa 2020 määrittämien rajoitusten vuoksi.

Komissio hyväksyi huhtikuussa 2021 SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla Tanskan 1,74 miljardin euron järjestelmän, jonka puitteissa maksettiin minkkitarhoille

¹¹⁵ Asia SA.62668 *Italy – Covid-19-pandemia – IT – Automaattiset verotoimenpiteet sekä avustukset, joita ei makseta takaisin*. Päätös tehtiin SEUT-sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan sekä 107 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdan nojalla. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

¹¹⁶ Asia SA.58639 *Ranska – COVID-19: Dispositif de garantie aux fonds de prêts participatifs et d'obligations subordonnées* (EUVL C 84, 12.3.2021, s. 1).

¹¹⁷ Ryhmään kuuluvat Euroopan investointipankki (EIP) ja Euroopan investointirahasto (EIR).

¹¹⁸ Ks. komission lehdistötiedote 16.8.2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_21_4204.

¹¹⁹ Esimerkiksi vahingon aiheutuminen sen seurauksena, että karanteenitoimenpiteet ovat estäneet tuensaajaa harjoittamasta taloudellista toimintaansa. Muunlaisia tukia, joilla pyritään yleisemmin lieventämään koronaviruspandemian aiheuttaman talouden taantumien vaikutuksia, on arvioitava SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdassa ja valtiontukitoimenpiteiden tilapäisissä puitteissa esitettyjen sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevien periaatteiden mukaisesti.

¹²⁰ Asia SA.60045 *Saksa – SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuva marraskuun lisäavustus – covid* (EUVL C 41, 5.2.2021, s. 1).

ja minkkitarhaukseen liittyvää toimintaa harjoittaville yrityksille korvausta covid-19-pandemian yhteydessä toteutetuista toimista.¹²¹ Toukokuussa 2021 komissio hyväksyi Saksan 10 miljardin euron järjestelmän, jonka tarkoituksena on korvata kaikkien alojen yrityksille koronaviruksen leviämisen estämiseksi toteutettujen hätätoimenpiteiden vuoksi aiheutuneita vahinkoja.¹²² Lisäksi komissio hyväksyi heinäkuussa 2021 Italian 800 miljoonan euron järjestelmän, jonka puitteissa lentoasemat ja maahuolinta-alan toimijat saivat korvausta covid-19-pandemian, erityisesti viruksen leviämisen estämiseksi määrättyjen matkustusrajotusten, vuoksi aiheutuneista vahingoista.¹²³

Valtiontuki ilmailualalle

Ilmailuala oli vuonna 2021 edelleen yksi aloista, joita covid-19-pandemia koetteli kaikkein kovimmin. Komissio hyväksyi vuoden aikana 35 päätöstä, joilla sallitaan valtiontuki ilmailualalla toimiville yrityksille covid-19-pandemian aikaansaamien likviditeetti- ja pääomatarpeiden täyttämiseksi. Kyseiset valtiontukitoimenpiteet hyväksyttiin useimmiten valtiontukitoimenpiteiden tilapäisten puitteiden tai SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla.

Komissio hyväksyi Air Francelle¹²⁴, TUIlle¹²⁵, SAS:lle¹²⁶, Finnairille¹²⁷ ja muille lentoyhtiöille suunnattuja valtiontukia. Lisäksi komissio arvioi useita lentoyhtiöille, muun muassa TAPille¹²⁸ ja Condorille¹²⁹, tarkoitettuja pelastamis- tai rakenneuudistustoimenpiteitä ja hyväksyi valtiontuen näiden ja muiden lentoyhtiöiden pitkän aikavälin elinkelpoisuuden varmistamiseksi.

Komissio teki syyskuussa 2021 kaksi italialaista lentoyhtiötä Alitaliaa koskevaa päätöstä. Komissio totesi kahden vuonna 2017 myönnetyn yhteensä 900 miljoonan euron valtion lainan perusteellisen tutkinnan jälkeen, että kyseiset lainat olivat sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.¹³⁰ Erillisessä päätöksessä¹³¹ komissio totesi, että uusi italialainen lentoyhtiö ITA, jolle oli määrä siirtää osa Alitalian omaisuudesta, ei ole Alitalian taloudellinen seuraaja, minkä vuoksi se ei ole velvollinen maksamaan takaisin Alitalian saamaa sääntöjenvastaista tukea. Lisäksi komissio totesi, että ITAn hyväksi tehty 1,35 miljardin euron pääomanlisäys oli markkinaehtoinen. Kyseiset pääomanlisäykset eivät näin ollen olleet EU:n säännöissä tarkoitettua valtiontukea.

¹²¹ Asia SA.61945 *Tanska – Tukijärjestelmä covid-19-epidemiasta kärsineille minkkitarhoille ja niihin liittyvän liiketoiminnan harjoittajille* (EUVL C 195, 21.5.2021, s. 1).

¹²² Asia SA.62784 *Saksa – Covid-19-pandemia – SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuva liittovaltion puitejärjestelmä* (EUVL C 223, 11.6.2021, s. 1).

¹²³ Asia SA.63074 *Italia – Vahingonkorvausjärjestelmä lentoasemainfrastruktuurin hallinnoijille ja maahuolinta-alan toimijoille Italiassa* (EUVL C 327, 13.8.2021, s. 1).

¹²⁴ Asia SA.59913 *Ranska – Covid-19-pandemia – Air Francen ja Air France-KLM-holdingyhtiön pääomitus* (EUVL C 240, 18.6.2021, s. 1).

¹²⁵ Asia SA.59812 *Saksa – Covid-19-pandemia – TUI:n pääomitus*. Päätöksen julkinen versio ei ole vielä saatavilla. Ks.

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

¹²⁶ Asiat SA.63898 *Ruotsi – Covid-19-pandemia – Valtion laina SAS-konsortiolle* (EUVL C 33, 21.1.2022) ja SA.63250 *Tanska – Covid-19-pandemia – Korkotukilaina SAS:lle* (EUVL C 33, 21.1.2022).

¹²⁷ Asia SA.60113 *Suomi – Finnair – Covid-19-pandemia – SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuva hybridilaina* (EUVL C 240, 18.6.2021, s. 1).

¹²⁸ Asia SA.60165 *Portugali – Rakenneuudistustuki TAP SGPS:lle*.

¹²⁹ Asia SA.63203 *Saksa – Condorin rakenneuudistus* (EUVL C 429, 15.4.2021).

¹³⁰ Asia SA.48171 *Italia – Alitalian väitettyä valtiontukea koskevat kantelut*.

¹³¹ Asia SA.58173 *Italia – Uusi yhteisyritys ITA*. Ks. komission lehdistötiedote ”Commission finds new air carrier ITA is not Alitalia’s economic successor and Italy’s capital injections into ITA are market conform”, 10.9.2021,

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4665

Elpymis- ja palautumistukiväline otettiin käyttöön – valmistautuminen kriisistä irtautumiseen

Elpymis- ja palautumistukiväline tuli voimaan 19. helmikuuta 2021.¹³² Sillä rahoitetaan jäsenvaltioissa tehtäviä uudistuksia ja investointeja pandemian alusta eli helmikuusta 2020 lähtien 31. joulukuuta 2026 saakka. Elpymis- ja palautumistukiväline on keskeinen osa väliaikaista NextGenerationEU-elpymisvälinettä, jonka avulla komissio voi kerätä varoja covid-19-pandemian aiheuttamien välittömien taloudellisten ja sosiaalisten vahinkojen korjaamiseen.

Elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteena on lieventää covid-19-pandemian taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia ja tehdä EU:sta kestävämpi, selviytymiskykyisempi ja paremmin valmistautunut vihreän ja digitaalisen siirtymän haasteisiin ja mahdollisuuksiin.¹³³ Komissio voi kerätä elpymis- ja palautumistukivälineen avulla varoja, jotka auttavat jäsenvaltioita toteuttamaan EU:n painopisteiden mukaisia uudistuksia ja investointeja.

Saadakseen tukea elpymis- ja palautumistukivälineestä jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Suunnitelmissa esitetään uudistukset ja julkiset investointihankkeet, jotka kukin jäsenvaltio aikoo toteuttaa elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavalla tuella. Kilpailun pääosasto on laatinut elpymis- ja palautumissuunnitelmia varten ohjeita¹³⁴ helpottaakseen niiden täytäntöönpanoa ja varmistaakseen, että tuetut investointi- ja uudistushankkeet ovat valtiontukisääntöjen mukaisia. Lisäksi kilpailun pääosasto on laatinut jäsenvaltioille käytännön ohjeita¹³⁵ mahdollistaakseen elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa tehtävien valtiontuki-ilmoitusten nopean käsittelyn.

6. Voimien yhdistäminen eurooppalaisen ja maailmanlaajuisen kilpailukulttuurin muovaamiseksi

6.1 Yhtenäistä politiikkaa Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston avulla

Komissio jatkoi vuonna 2021 työtä SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston kautta.¹³⁶ Asetuksen (EY) N:o 1/2003 keskeisiin yhteistyö- ja tukimekanismeihin kuuluu kansallisten kilpailuviranomaisten velvollisuus ilmoittaa komissiolle uudesta tutkinnasta jo ensimmäisen virallisen tutkintatoimenpiteen yhteydessä sekä velvollisuus kuulla komissiota suunnitelluista päätöksistä. Vuonna 2021 verkostossa käynnistettiin 145 uutta tutkintaa ja toimitettiin 84 suunniteltua päätöstä.

¹³² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17–75).

¹³³ Ks. elpymisen ja palautumisen tulostaulu, joka antaa yleiskuvan elpymis- ja palautumistukivälineen ja kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon edistymisestä: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

¹³⁴ Ks. https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/coronavirus/rrf-guiding-templates_en

¹³⁵ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/practical_guidance_to_MS_for_notifications_under_RRF.pdf

¹³⁶ Komission tiedonanto yhteistyöstä kilpailuviranomaisten verkostossa (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 43–53 ja EUVL C 374, 13.10.2016, s. 10). Ks. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A52004XC0427%2802%29>.

EU:n kilpailusääntöjen noudattamisen yhdenmukainen valvonta eri lainkäyttöalueilla varmistetaan asetuksessa (EY) N:o 1/2003 säädettyjen yhteistyömekanismien lisäksi myös muilla Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston yhteistyömekanismeilla. Verkoston jäsenet kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan uusimmista käsiteltäväksi otetuista tapauksista, poliittisista kysymyksistä ja strategisesti tärkeistä asioista. Vuonna 2021 monialaiset työryhmät ja alakohtaiset alaryhmät pitivät 37 kokousta, joissa kansallisten kilpailuviranomaisten virkamiehet vaihtoivat näkemyksiä ja kokemuksia.

Vuonna 2021 komissio seurasi ja avusti jäsenvaltioita niiden pyrkimyksissä saattaa ECN+-direktiivi¹³⁷ osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 4. helmikuuta 2021. Komissio aloitti maaliskuussa 2021 rikkomusmenettelyn 22:ta jäsenvaltiota vastaan, koska ne eivät olleet ilmoittaneet panneensa ECN+-direktiivin täytäntöön ennen määräajan päättymistä. Näistä 22 jäsenvaltiosta 14 ilmoitti täytäntöönpanosta ennen vuoden 2021 loppua. Komissio tarkistaa ennen rikkomusmenettelyjen päättämistä, että ECN+-direktiivi on pantu asianmukaisesti täytäntöön. Komissio jatkoi vuonna 2021 jäljellä olevien jäsenvaltioiden avustamista direktiivin täytäntöönpanon loppuun saattamiseksi.

6.2 Kilpailupolitiikkaa koskeva maailmanlaajuinen yhteistyö

Monenväliset suhteet

Komissio jatkoi vuonna 2021 aktiivista toimintaansa kilpailuun liittyvillä kansainvälisillä foorumeilla, kuten OECD:n kilpailukomiteassa, kansainvälisessä kilpailuviranomaisverkossa (ICN) ja YK:n kauppaja kehityskonferenssissa (UNCTAD).

OECD:n kilpailukomitean vuoden 2021 kokouksissa komissio osallistui keskusteluihin kilpailuoikeuden noudattamisen valvonnasta ja sääntelyvaihtoehdoista, kilpailusääntöjen noudattamista koskevista ohjelmista, potentiaalisesta kilpailusta, markkinoilla käytävän kilpailun mittausmenetelmistä, kilpailuoikeuden noudattamisen valvontaan liittyvistä ympäristönäkökohdista ja kilpailuviranomaisten roolista kilpailuneutraliteetin edistämässä. Yksipuolisia toimia käsittelevän ICN:n työryhmän yhtenä puheenjohtajana komissio jatkoi monivuotista hanketta, jossa arvioidaan määräävää asemaa ja markkinavoimaa digitaalisilla markkinoilla. Komissio osallistui vuonna 2021 UNCTADin kilpailulainsäädäntöä ja -politiikkaa käsittelevän hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän 19. kokoukseen.

Komissio jatkoi pyrkimyksiään kansainvälisten tukisääntöjen parantamiseksi. Tukisääntöjen uudistaminen on yksi EU:n tärkeimmistä painopisteistä Maailman kauppajärjestön kauppasääntöjä tarkistettaessa, kuten EU:n, Yhdysvaltojen ja Japanin yhteisessä julkilausumassa todetaan.¹³⁸

Kahdenväliset suhteet

Komissio ja Yhdysvaltojen kilpailuviranomaiset käynnistivät joulukuussa 2021 EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistä teknologiakilpailupolitiikkaa koskevan vuoropuhelun, jonka

¹³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovalmiuksien parantamiseksi ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi (EUVL L 11, 14.1.2019, s. 3–33).

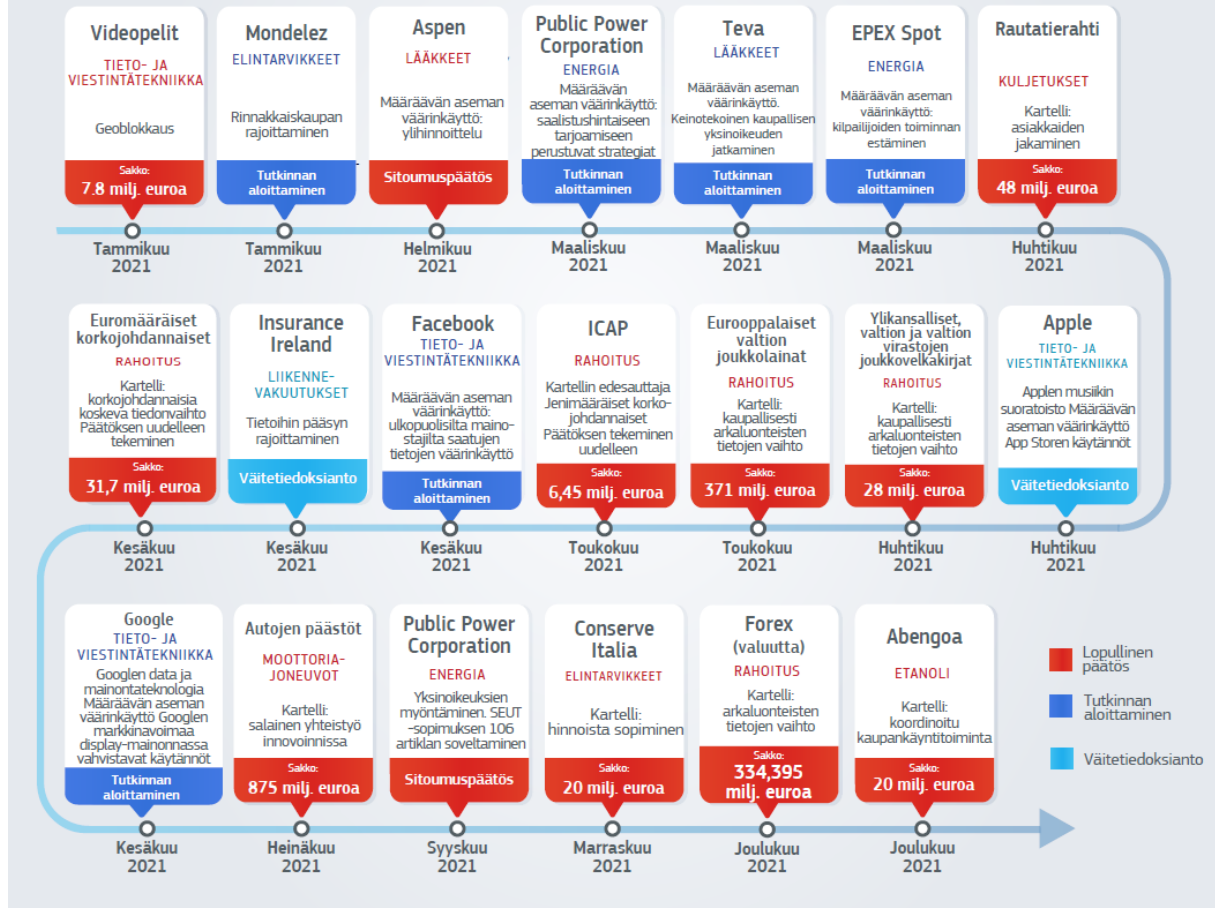
¹³⁸ Ks. <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2330>

kuluttajansuojavaliokunnassa, oikeudellisten asioiden valiokunnassa sekä teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnassa. Lisäksi hän keskusteli digitaalitalouden verottamisesta ja veroalan valtiontuesta veroasioita käsittelevässä alivaliokunnassa. Johtava varapuheenjohtaja Vestager osallistui myös täysistuntokeskusteluihin kilpailupolitiikasta, ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävää valtiontukea koskevista suuntaviivoista, digimarkkinasäädöksestä sekä EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaa- ja teknologianeuvostosta. Lisäksi hän osallistui rakenteelliseen vuoropuheluun Euroopan parlamentin valiokuntien, esimerkiksi talous- ja raha-asioiden valiokunnan, kanssa.

Syyskuussa 2021 antamassaan kirjallisessa vastauksessa kilpailupolitiikkaa koskevaan Euroopan parlamentin päätöslauselmaan (esittelijä Van Overtveldt, EKR, Belgia) komissio nosti esiin muun muassa valtiontukitoimenpiteiden tilapäisten puitteiden hyväksymisen, covid-19-kriisin, jäsenvaltioiden veropäätöskäytäntöjen tutkinnan ja verolainsäädännön muutokset. Komissio korosti myös digimarkkinasäädöstä koskevaa ehdotusta ja meneillään olevaa valtiontukisääntöjen tarkistamista (tärkeimpänä ympäristö- ja energia-alan suuntaviivojen tarkistaminen niin sanotun toimivuustarkastuksen jälkeen).

Johtava varapuheenjohtaja Vestager osallistui neuvostossa vuonna 2021 kilpailupolitiikka-asioita koskevaan näkemystenvaihtoon ja keskusteluihin, muun muassa useisiin kilpailukykyneuvoston (sisämarkkinat ja teollisuus) kokouksiin.

KILPAILUOIKEUDEN NOUDATTAMISEN VALVONTA – KILPAILUNRAJOITUKSET JA KARTELLIT 2021

EU:N YRITYSKESKITTYYMIEN VALVONTA 2021

